

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Petr Koláček

**Cenné papíry a zaknihované cenné papíry
– změny po rekodifikaci**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): prosinec 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 7. 12. 2015

.....

Petr Kolářek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D. za vedení mé diplomové práce, za vstřícnost a za cenné rady a připomínky, které mi během jejího zpracovávání poskytoval.

Obsah

ÚVOD	6
1. POJEM	8
1.1 POJEM CENNÉHO PAPÍRU.....	8
1.2 POJEM ZAKNIHOVANÉHO CENNÉHO PAPÍRU	10
2. FUNKCE CENNÉHO PAPÍRU	13
3. FORMA CENNÉHO PAPÍRU	14
3.1 CENNÝ PAPÍR NA DORUČITELE.....	14
3.2 CENNÝ PAPÍR NA ŘAD	15
3.3 CENNÝ PAPÍR NA JMÉNO	15
3.4 PRÁVNÍ DOMNĚNKY FOREM CENNÝCH PAPÍRŮ.....	15
3.5 FORMA ZAKNIHOVANÉHO CENNÉHO PAPÍRU	17
4. PŘEVOD CENNÉHO PAPÍRU A ZAKNIHOVANÉHO CENNÉHO PAPÍRU	20
4.1 PŘEVOD CENNÉHO PAPÍRU	20
4.1.1 <i>Převod cenného papíru na doručitele</i>	23
4.1.2 <i>Převod cenného papíru na řad</i>	24
4.1.3 <i>Převod cenného papíru na jméno</i>	28
4.2 PŘEVOD ZAKNIHOVANÉHO CENNÉHO PAPÍRU	30
4.2.1 <i>Účet vlastníka</i>	33
4.2.2 <i>Účet zákazníků</i>	34
4.3 PŘEVOD IMOBILIZOVANÉHO CENNÉHO PAPÍRU	35
4.4 SAMOSTATNĚ PŘEVODITELNÁ PRÁVA	35
5. KOMISIONÁŘSKÁ SMLOUVA	38
5.1 VLASTNICKÉ PRÁVO K PŘEVÁDĚNÉMU CENNÉMU PAPÍRU	40
5.1.1 <i>Prodejní komise</i>	41
5.1.2 <i>Nákupní komise</i>	43
5.2 SAMOVSTUP KOMISIONÁŘE	45
5.3 ODCHÝLENÍ SE OD POKYNU KOMITENTA A NEDODRŽENÍ LIMITNÍ CENY	48
5.4 VYDÁNÍ A POSTOUPENÍ VŠEHO, CO KOMISIONÁŘ NABYL	51

ZÁVĚR.....	53
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	55
SEZNAM ZDROJŮ	56
ABSTRAKT.....	60
ABSTRACT.....	61

Úvod

Dne 1. 1. 2014 vstoupila v účinnost nová právní úprava soukromého práva. Stěžejní normou přijatou v rámci rekodifikace byl zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Účelem a smyslem rekodifikace bylo sjednotit právní úpravu soukromoprávních vztahů pokud možno do jediného kodexu. Došlo tak zejména k odstranění duplicitní úpravy soukromých závazkových vztahů obsažené v zákonech č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, a č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, a do občanského zákoníku byla rovněž zahrnuta úprava některých oblastí soukromého práva do té doby obsažená ve zvláštních předpisech. Jednou z těchto oblastí byla také obecná úprava cenných papírů dříve upravená zákonem č. 591/1992 Sb., o cenných papírech. Úprava obchodních společností, která s problematikou cenných papírů úzce souvisí, pak byla samostatně upravena zákonem č. 90/2012, o obchodních společnostech a družstvech.

Takto obsáhlá a komplexní rekodifikace soukromého práva s sebou kromě jiného přináší jedinečnou možnost zhodnotit stávající právní úpravu a její instituty, jejich funkčnost a použitelnost pro praxi, a zavést úpravu novou, potenciálně lepší. Samozřejmě k tomuto běžně dochází v rámci procesu jednotlivých novelizací. Ty jsou ovšem reakcí na konkrétní problémy a pouze tyto se také snaží řešit, přičemž ve výsledku mohou dílčí novelizace zákonů dokonce působit proti sobě a způsobovat další praktické či výkladové nesrovnalosti. Zákonodárce tak měl možnost osvědčenou a fungující úpravu převzít, a naopak problematickou úpravu nahradit úpravou novou.

Oproti předchozí úpravě došlo k některým koncepčním změnám, jako například zakotvení legální definice cenného papíru či vyloučení zaknihovaných cenných papírů z množiny cenných papírů. V některých otázkách lze naopak spatřovat snahu zákonodárce z předchozí úpravy vycházet a některé dříve sporné otázky, jako například možnost vydat cenný papír, který není jako druh zákonem výslovně upraven, byly zákonodárcem vyřešeny.

V této práci zanalyzuji, v čem spočívají rozhodující rozdíly mezi účinnou úpravou uvedené problematiky a úpravou předchozí, pokusím se dále identifikovat případné názorové odlišnosti, které se v odborné literatuře vyskytují, a nabídnout na ně vlastní pohled. Cílem této práce je pak účinnou úpravu cenných papírů

po rekodifikaci zhodnotit a případně navrhnout, zda a do jaké míry by bylo vhodné některé záležitosti upravit odlišně.

Vzhledem k poměrně široce vymezenému tématu jsem se rozhodl zaměřit pouze na některé instituty a problémy práva cenných papírů po přijetí nové soukromé úpravy. Práce je členěna celkem do pěti kapitol. V nich stručně rozeberu pojem cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru a jejich funkce, dále se budu zabývat problematikou formy cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru, která má velký význam pro určení, jakým způsobem mají být cenné papíry převáděny. Těžištěm práce je pak analýza problematiky převodů cenných papírů v úpravě občanského zákoníku, se kterou je spjata řada nevyjasněných otázek. Na to navazuje kapitola zabývající se komisionářskou smlouvou, jejíž nejvýznamnější využití spočívá právě v převodech cenných papírů a které dle mého názoru není věnována v současné odborné literatuře přílišná pozornost.

1. Pojem

1.1 Pojem cenného papíru

Před účinností ObčZ v českém právu neexistovala legální definice cenného papíru. Ustanovení § 1 odst. 1 CenP pouze demonstrativně vyjmenovávalo některé druhy cenných papírů, přičemž vymezení pojmu cenný papír bylo ponecháno na právní literatuře a judikatuře.¹ Tento stav se zákonodárce rozhodl změnit. Ustanovení § 514 ObčZ tedy do českého právního řádu zakotvuje obecnou definici cenného papíru, když stanoví, že *cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.*

Dle důvodové zprávy² ustanovení § 514 ObčZ přejímá čl. 965 švýcarského zákona o obligačním právu.³ Pojetí tohoto článku, potažmo ustanovení § 514 ObčZ, ostatně odpovídá i dosavadnímu pojetí cenného papíru v doktríně. Ta cenný papír charakterizovala jako listinu (nebo písemný projev vůle – skripturní akt), se kterou je spojeno určité právo tak, že tuto listinu je třeba předložit k uplatnění práva v ní inkorporovaného.⁴

Novinkou oproti úpravě obsažené v CenP a zároveň jedním z definičních znaků cenného papíru je, že cenným papírem může být pouze listina. Tímto z definice cenného papíru úplně vypadávají zaknihované cenné papíry, které jsou již samostatnou kategorií věcí upravenou v § 525 an. ObčZ. Zaknihovaný cenný papír tedy dle úpravy v občanském zákoníku není cenným papírem.

Dalším znakem cenného papíru dle definice v ustanovení § 514 ObčZ je pevné spojení listiny jakožto hmotného substrátu s právem do této listiny vtěleným (inkorporovaným). Zákonodárce pak navíc uvádí kvalitu takového spojení, když stanovuje, že právo musí být s listinou spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.

---

¹ PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. Obchodněprávní revue 8/2011, s. 238.

² ELIÁŠ, Karel a kol. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava : Sagit, 2012, 2012, s. 238.

³ Srov. čl. 965 švýcarského obligačního zákoníku: „*A negotiable security is any instrument to which a right attaches in such a manner that it may not be exercised or transferred to another without the instrument.*“

⁴ DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. Cenné papíry. Praha: Prospektrum, 1994, s. 19.

Pro účely této práce je dále potřeba uvést, že cenný papír odpovídá definici věci ve smyslu § 489 ObčZ, která stanoví, že věc v právním smyslu je vše, co je rozdílné od osoby a slouží potřebě lidí. Před rekonstrukcí byly totiž cenné papíry považovány za jinou majetkovou hodnotu a dle ustanovení § 1 odst. 2 CenP se na ně vztahovala ustanovení o věcech movitých. Cenný papír je tedy po rekonstrukci s ohledem na nové pojetí věci v právním smyslu věcí hmotnou ve smyslu § 496 odst. 1 ObčZ a zároveň věcí movitou ve smyslu § 498 odst. 2 ObčZ.⁵

Pro účely této práce je dále potřeba vymežit, co se myslí zastupitelnými cennými papíry. Ustanovení § 516 ObčZ stanoví, že *cenné papíry téhož druhu vydané týž emitentem v téže formě, z nichž vnikají stejná práva, jsou zastupitelné*. Zastupitelnost je tedy vlastností cenného papíru, kterou má cenný papír při kumulativním splnění čtyř podmínek dle § 516 odst. 1 ObčZ.

První podmínkou zastupitelnosti je stejný druh. Druh cenného papíru může být chápán jako znak příslušnosti k určité skupině pojmenovaných cenných papírů (například dluhopis) nebo také jako jeden z druhů v rámci jednoho typu cenných papírů (např. u akcií – prioritní či kmenové). Cenný papír musí být dále vydán stejným emitentem, tedy stejným subjektem práva. Tím může být fyzická či právnická osoba, ale i například subjekty veřejného práva vystupující jako subjekty v soukromoprávních vztazích. Pokud jde o podmínku stejné formy, zastupitelné cenné papíry mohou být vydány ve formě na doručitele, na řad a na jméno, přičemž v pochybnostech se uplatní domněnka formy dle § 518 odst. 2 ObčZ (viz dále).⁶ Poslední podmínkou zastupitelnosti cenných papírů je, aby z nich vznikala stejná práva. Ta jsou u pojmenovaných cenných papírů popsána v zákoně, v emisních podmínkách či v jiných dokumentech (např. ve společenské smlouvě). U inominálních cenných papírů budou tato práva opsána buď přímo v listině cenného papíru, ve smlouvě mezi emitentem a nabyvatelem plnicí funkci emisních podmínek dle § 515 ObčZ či v samostatných emisních podmínkách.⁷ Důležité je, aby byla v rámci zastupitelných cenných papírů všechna práva ze všech cenných papírů stejná.

⁵ VÍTEK, J. in KOTÁSEK, Josef, PIHERA, Vlastimil, POKORNÁ, Jarmila, VÍTEK, Jindřich. Právo cenných papírů. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 15.

⁶ MAREK, R. in MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 23 až 24.

⁷ MAREK, R., 2013, op. cit., s. 24.

Dalším institutem, který se váže k cennému papíru, je imobilizace. Imobilizovaný cenný papír je, ačkoliv se stále jedná o cenný papír, alternativou k zaknihovanému cennému papíru. Imobilizovaný cenný papír je takový cenný papír, který je uložen do (hromadné) úschovy u osoby oprávněné vést samostatnou nebo navazující evidenci investičních nástrojů (viz úschova a správa cenných papírů).

1.2 Pojem zaknihovaného cenného papíru

Co se týče zaknihovaných cenných papírů, dle ustanovení § 525 odst. 1 věty první ObčZ se jedná o zaknihovaný cenný papír tehdy, je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze-li jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci. Zaknihovaný cenný papír tedy není cenným papírem ve smyslu § 514 ObčZ, nýbrž pouze zápisem do evidence, který takovýto cenný papír nahrazuje. S cenným papírem má společné tedy zejména to, že je určitým zápisem, tedy projevem vůle. Na rozdíl od cenného papíru tento projev vůle není zachycen na hmotném substrátu a zápis do evidence a má konstitutivní charakter.⁸ Z definice zaknihovaného cenného papíru lze tedy vyčíst dva jeho pojmové znaky, které musí být splněny kumulativně, a to (i) zápis do příslušné evidence a (ii) nemožnost převodu zaknihovaného cenného papíru jinak než změnou zápisu v evidenci.⁹

Stejně jako u cenného papíru se jedná o věc ve smyslu § 489 ObčZ, přičemž půjde o věc nehmotnou dle § 496 odst. 2 ObčZ a věc movitou dle § 498 odst. 2 ObčZ.

Občanský zákoník tak zásadně mění pojetí zaknihovaného cenného papíru, který byl před rekodifikací považován (vedle listinného cenného papíru) pouze za odlišnou podobu cenného papíru. Nyní se jím rozumí pouze zápis do příslušné evidence, pokud cenný papír nahrazuje a je možné jej převést pouze změnou zápisu v této evidenci.¹⁰

Dle J. Paulyho je slabinou definice cenného papíru dle § 514 ObčZ ztotožnění s pojmem listinného cenného papíru, přičemž je zaknihovaný cenný papír vymezen jako něco, co do pojmu cenného papíru nepatří. Z toho dle J. Paulyho vyplývá problematické legislativní pojetí zaknihovaného cenného papíru.¹¹ Důvodová zpráva k § 525 ObčZ

⁸ PAULY, J. in ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1247.

⁹ VÍTEK, J. in LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1880.

¹⁰ JEŽEK, V. in MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 53.

¹¹ PAULY, J., 2014, op. cit, s. s. 1249.

s odkazem na německou a švýcarskou úpravu uvádí, že zaknihovaný cenný papír nadále nebude z definice cenným papírem, ale jeho náhražkou, tedy ve své podstatě zaknihovaným právem.¹²

Zaknihovaný cenný papír ovšem nelze s pouhým zaknihovaným právem ztotožňovat. Pokud by šlo pouze o toto právo, nebylo by potřeba hovořit o cenném papíru. Právo zde není spojeno s listinou jako u cenných papírů, nýbrž se zápisem v příslušné evidenci, jenž sám o sobě představuje zaknihovaný cenný papír.¹³

K vydání zaknihovaného cenného papíru dojde zápisem do evidence na majetkový účet prvního vlastníka, jelikož zaknihované cenné papíry vznikají zaknihováním (zápisem do evidence).¹⁴

Ustanovení § 525 odst. 1 věta druhá ObčZ upravuje zastupitelnost zaknihovaných cenných papírů, když stanoví, že zaknihované cenné papíry jsou zastupitelné, pokud byly vydány tímž emitentem a pokud z nich vznikají stejná práva. Podmínkou zastupitelnosti je tedy identita emitenta a identita práv se zaknihovanými cennými papíry spojenými, přičemž zde není podmínka identity formy ani druhu cenného papíru. Vzhledem k nerozlišování formy u zaknihovaných cenných papírů (viz dále) je logické, že se podmínka stejné formy jako u cenných papírů neuplatní. Je však otázkou, proč u zaknihovaných cenných papírů není jako podmínka zastupitelnosti uveden stejný druh stejně jako u zastupitelných cenných papírů. Striktně vzato je však předpoklad stejného druhu u zastupitelných cenných papírů nadbytečný, když bude vždy dodržen při splnění podmínky totožnosti vtělených práv.¹⁵

Otázkou je, zda se připouští vzájemná zastupitelnost cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů. Předchozí úprava stanovila v § 2 CenP jako jednu z podmínek zastupitelnosti i stejnou podobu cenného papíru. Teorie i judikatura však dovodily, že tento předpoklad není pro zastupitelnost rozhodující, a stačí, aby byly naplněny ostatní podmínky zastupitelnosti dle § 2 CenP.¹⁶ Současná úprava v občanském zákoníku na rozdíl od té předchozí vzájemnou zastupitelnost cenných

---

¹² ELIÁŠ, K., 2012, op. cit., s. 243.

¹³ PAULY, J., 2014, op. cit, s. 1249 až 1250.

¹⁴ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 53.

¹⁵ ČECH, Petr. Akcie ve víru rekonstrukce aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue 10/2011, s. 294.

¹⁶ Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. července 2004, sp. zn. 5 Cmo 82/2004. Soud rozhodl, že „[z]měna podoby akcií ze zaknihovaných na listinné nezpůsobuje následnou nemožnost plnění závazku ze smlouvy o převodu akcií.“

papírů a zaknihovaných cenných papírů nevylučuje. Klíčovým znakem zastupitelnosti je však u cenných papírů totožnost formy. Pokud zaknihované cenné papíry formu postrádají, není je možné obecně považovat za vzájemně zastupitelné s cennými papíry. Případem, kdy by bylo o vzájemné zastupitelnosti možné uvažovat, je ten, kdy budou cenné papíry vydány ve formě na řad a zároveň budou se zaknihovanými cennými totožné v osobě emitenta a práv do nich vtělených.¹⁷

Analogické použití úpravy cenných papírů na zaknihované cenné papíry je upraveno v ustanovení § 525 odst. 2 ObčZ, dle kterého se ustanovení o cenných papírech použijí i na zaknihované cenné papíry, ledaže to vylučuje jejich povaha, občanský zákoník nebo jiný právní předpis. Vzhledem k tomu, že toto ustanovení nehovoří o „ustanoveních tohoto zákona o cenných papírech,“ nýbrž o „ustanoveních o cenných papírech,“ bude se na zaknihované cenné papíry aplikovat i právní úprava cenných papírů obsažená ve zvláštních předpisech.¹⁸

---

¹⁷ ČECH, P., 2011, op. cit., s. 294.

¹⁸ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 60.

2. Funkce cenného papíru

Důvodem vzniku cenných papírů jako předmětů právních vztahů byla zejména skutečnost, že měly umožnit plnění určitých funkcí, které jiné předměty právních vztahů neplní nebo je plní jen omezeně. Tyto funkce se v závislosti na druhu a formě cenných papírů liší. Funkce je zároveň jedním z rozlišovacích kritérií třídění cenných papírů. Obecně lze funkce cenných papírů rozdělit do dvou skupin, na ekonomické a právní.

Základními právními funkcemi cenného papíru jsou funkce zprostředkování oběhu práv, garanční a legitimační. Funkce zprostředkování oběhu práv spočívá v tom, že převodem listiny nebo záznamem v příslušné evidenci přecházejí práva s cenným papírem či zaknihovaným cenným papírem spojená. Tím dochází k významnému usnadnění oběhu práv a obchodu s nimi, zejména pokud jde o rychlost převodu a náklady s tím spojené, a zároveň k poskytnutí vyšší právní jistoty jak dlužníkovi, tak věřiteli ohledně práv v cenném papíru či zaknihovaném cenném papíru inkorporovaných.

Garanční (záruční) funkce cenného papíru znamená, že cenný papír dostatečně zaručuje jeho majiteli existenci práva v cenném papíru či v evidenci zaknihovaných cenných papírů uvedeného a nabyvatel tak o něm nemusí vyžadovat další důkaz.

Legitimační funkce pak spočívá v tom, že cenný papír, případně zaknihovaný cenný papír, je současně průkazem (legitimací) k výkonu práva v cenném papíru inkorporovaného, a to jak vzhledem k povinnému, tak k oprávněnému z cenného papíru. S tím souvisí liberační funkce cenného papíru, která znamená, že dlužník, který má povinnost plnit z cenného papíru, nemusí zkoumat, zda plní skutečně oprávněné osobě. Pokud osobě, která se cenným papírem legitimuje, plnil v dobré víře, že plní osobě oprávněné z cenného papíru, povinnost plnit mu zaniká.^{19, 20}

---

¹⁹ ĎEDIČ, J. in ĎEDIČ, Jan a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. Praha : Prospektum, 2000, s. 39 až 40.

²⁰ VÍTEK, J. in KOTÁSEK, Josef, PIHERA, Vlastimil, RABAN, Přemysl, POKORNÁ, Jarmila, VÍTEK, Jindřich. Kurs obchodního práva: právo cenných papírů. 5. vyd. Praha: Beck, 2009, s. 21 až 22.

3. Forma cenného papíru

Vedle třídění cenných papírů podle druhu a zastupitelnosti občanský zákoník třídí cenné papíry také dle jejich formy.

Občanský zákoník se drží tradičního dělení a rozlišuje tři formy cenného papíru: na doručitele, na řad a na jméno. Zákon se od ustálené terminologie v některých případech odchyluje, jak je tomu například u akcií. Účinná právní úprava však výslovně stanoví, že akcie označené jako akcie na majitele jsou cenné papíry na doručitele a ty označené jako akcie na jméno jsou cennými papíry na řad.²¹ Z odlišné terminologie však současné době nevznikají významné výkladové problémy.

Určení formy cenného papíru má význam zejména z hlediska určení vlastníka cenného papíru, potažmo subjektu, který je z cenného papíru oprávněn, a dále z hlediska určení způsobu, jakým má být cenný papír převáděn.²²

Třídění cenných papírů dle formy podle zákona o cenných papírech vycházelo zejména ze způsobu, jakým se cenné papíry převádějí, a dále z toho, zda a v jaké míře lze převoditelnost cenného papíru omezit, případně vyloučit. Zatímco u cenných papírů na doručitele nebylo možné převoditelnost omezit vůbec, u cenných papírů na řad mohla být dle ustanovení § 18 odst. 2 CenP omezena zákonem a převoditelnost cenných papírů na jméno bylo dle ustanovení § 19 odst. 2 CenP možné zákonem jak omezit, tak úplně vyloučit. Hlavním rozlišovacím kritériem formy cenného papíru je dle účinné úpravy rovněž způsob převodu cenného papíru.

Emitent může cenné papíry zásadně vydat v libovolné formě. U některých druhů cenných papírů však právní předpisy předepisují jedinou formu (např. kupón může být vydán jen jako cenný papír na doručitele), u některých druhů může být naopak konkrétní forma vyloučena (např. směnka nemůže být vydána ve formě na doručitele).

3.1 Cenný papír na doručitele

Cenným papírem na doručitele (neboli au porteur papírem) je takový cenný papír, v jehož textu není uvedena osoba oprávněného. Oprávněným z cenného papíru je

²¹ Srov. § 263 odst. 2 a 3 ZOK. Předchozí úprava se s odchylkami v terminologii vypořádala v § 3 odst. 2 a 3 CenP, když stanovila, že na cenný papír označený jako na majitele se vztahují ustanovení o cenných papírech na doručitele, a na cenný papír označený jako na jméno, a který lze převádět rubopisem, se použijí ustanovení o cenných papírech na řad.

²² VÍTEK, J., 2014, op. cit., s. 1846.

jeho držitel, jenž rovněž vykonává práva z cenného papíru. Tomu odpovídá i povinnost povinného z cenného papíru plnit tomu, kdo cenný papír předloží. Plněním předkladateli pak povinnému zaniká povinnost splněním, ledaže by věděl, že předkladatel osobou oprávněnou z cenného papíru není.²³

3.2 Cenný papír na řad

Definičním znakem cenných papírů na řad (nazývaných také ordrepapíry) je ten, že osoba oprávněná z cenného papíru je buď v listině přímo uvedena (listina byla na její jméno vydána) nebo jí svědčí nepřetržitá řada rubopisů (indosamentů). I když není splněn jeden z těchto znaků, může být osoba z cenného papíru na řad přesto oprávněná, pokud tak stanoví zákon (například při přechodu cenného papíru).²⁴

Při vydání cenného papíru na řad na něm musí být vždy vyznačeno jméno oprávněné osoby.

3.3 Cenný papír na jméno

Cenným papírem na jméno (neboli rektapapírem či au nom papírem) je pak takový cenný papír, který obsahuje jméno prvního oprávněného přímo na listině, a převádí se smlouvou a předáním, nikoliv tedy rubopisem. V literatuře se objevují názory, že cenný papír na jméno nevyhovuje definici § 514 ObčZ, a proto není cenným papírem.

3.4 Právní domněnky forem cenných papírů

Z důvodu předcházení pochybnostem ohledně formy cenných papírů stanoví účinná úprava v ustanovení § 518 odst. 2 ObčZ nově dvě domněnky. První z nich je vyvratitelná domněnka, že, je-li na cenném papíru uvedeno jméno oprávněné osoby, jedná se o cenný papír na řad. Ta byla zřejmě zavedena zejména vzhledem k tomu, že cenných papírů na jméno se v praxi vyskytuje minimum, a je logické, že se tyto cenné papíry budou v první řadě považovat za cenné papíry na řad. Vzhledem k samotné povaze vyvratitelné domněnky však nelze vyloučit důkaz opaku, že se jedná o cenné papíry na jméno nebo na doručitele. To může vyplývat i z okolností (například

---

²³ VÍTEK, J., 2014, op. cit., s. 1847.

²⁴ Tamtéž.

z emisních podmínek) a tato domněnka se v takovém případě neuplatní.²⁵ Druhá, nevyvratitelná domněnka stanoví, že není-li na cenném papíru uvedena oprávněná osoba, jedná se o cenný papír na doručitele.

V souvislosti se zavedením domněnek formy se objevují určité interpretační problémy.²⁶ Vystává zejména otázka, zda se domněnky aplikují toliko v případě, že nebude na cenném papíru forma uvedena, nebo i tam, kde sice uvedena bude, ale nebude v souladu s údajem o oprávněném z cenného papíru. Lze si představit například situaci, kdy na cenném papíru bude uvedena forma na doručitele, ale zároveň na něm bude uvedeno jméno oprávněné osoby. V takovém případě se pravděpodobně domněnka, že jde o cenný papír na řad, neuplatní a ke jménu oprávněného se nebude přihlížet.²⁷ Výslovné uvedení formy na cenném papíru je dle mého názoru rozhodující, a tím spíše v případě, kdy je na cenném papíru uvedeno jak jméno oprávněného, tak údaj, že se jedná o cenný papír na jméno.

Může se naopak stát, že na cenném papíru bude uvedeno, že se jedná o cenný papír na řad či na jméno, ale jméno oprávněného nebude na cenném papíru uvedeno. V takovém případě se dle mého názoru uplatní nevyvratitelná domněnka dle věty druhé ustanovení § 518 odst. 2 ObčZ a takový cenný papír bude cenným papírem na doručitele, a to zejména s ohledem na samotnou povahu nevyvratitelné domněnky a nemožnost důkazu opaku.²⁸

Další otázkou, která se k nové úpravě domněnek formy cenných papírů váže, je jejich vztah k jednotlivým druhům cenných papírů upravených zákonem. U těchto cenných papírů je obvykle stanovení formy jednou z jejich povinných náležitostí. J. Kotásek k tomu uvádí, že tam, kde je možné vydat cenný papír ve více formách a forma je předepsána jako povinná náležitost cenného papíru (např. u skladištního nebo náložního listu), lze mít díky domněnce § 518 ObčZ za to, že bude cenný papír platně vydán i bez údaje o formě, a pokud v něm chybí jméno prvního nabyvatele, bude cenným papírem na doručitele. Zároveň připouští, že se tím však v podstatě obrací

---

²⁵ THÖNDEL, A. in ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 275.

²⁶ PILKOVÁ, J., 2011, op. cit., s. 239.

²⁷ VÍTEK, J., 2014, op. cit., s. 1850.

²⁸ Podpůrným argumentem může být to, že v případě, že by se takový cenný papír posoudil jako cenný papír na jméno nebo na řad, nebude takový cenný papír s ohledem na § 553 ObčZ vůbec vydán, když právní jednání emitenta představované projevem vůle obsažené v cenném papíru by bylo zdánlivé, a pro neurčitost by vůbec nevzniklo (Pilková).

zásada *lex specialis derogat legi generali*.²⁹ Podle mého názoru však bude mít v takových případech právě speciální úprava jednotlivých druhů cenných papírů přednost a forma bude muset být jako povinná náležitost v cenném papíru uvedena. Domněnky se neuplatní ani v případě, že zákon dovoluje u určitého druhu cenného papíru jedinou formu, ačkoliv její uvedení není náležitostí cenného papíru. Tak například bude-li vydán kmenový list jako zákonný ordrepapír, avšak na něm nebude uvedena identifikace společníka, nemůže být posouzen jako cenný papír na doručitele. Výjimkou by snad mohly být cenné papíry, které lze vydat toliko ve formě na doručitele a jejichž povinnou náležitostí je uvedení formy na cenném papíru.

Nevyvatitelná domněnka dle § 518 odst. 2 věty druhé ObčZ bude dle J. Paulyho způsobovat problémy zejména ohledně akcií na majitele, které před účinností občanského zákoníku nezměnily formu a zároveň nebyly imobilizovány. Takové akcie se totiž ze zákona změnily na akcie na jméno³⁰ (tedy cenné papíry ve formě na řad), ačkoliv na nich jméno vlastníka nebylo označeno.³¹ V takovém případě se dle mého názoru domněnka formy na doručitele (na majitele) rovněž neuplatní. Akcionář má však povinnost předložit akcie k výměně či k doplnění, případně doplnit na akcii jméno při převodu sám.³²

Z uvedeného vyplývá, že domněnky forem budou významné zejména z hlediska nepojmenovaných cenných papírů, které ze zákona nemusí údaj o formě obsahovat, ani pro ně není podpurná forma zákonem stanovena.³³

3.5 Forma zaknihovaného cenného papíru

U cenných papírů je obecně forma závislá v první řadě na dispozici s nimi. Forma dále umožňuje zjistit, kdo je z cenného papíru oprávněn. Převody zaknihovaných cenných papírů jsou realizovány zápisem na majetkových účtech v evidenci zaknihovaných cenných papírů a k určení vlastníka zaknihovaného cenného papíru se použije vyvatitelná domněnka konstruovaná v ustanovení § 527 odst. 2 ObčZ, dle které je vlastníkem osoba, na jejímž účtu je zaknihovaný cenný papír evidován.

²⁹ KOTÁSEK, J. in MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek III. § 419-654. 1. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 391.

³⁰ Srov. § 2 zákona č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.

³¹ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1226.

³² Srov. § 3 odst. 1 a § 7 odst. 5 zákona č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.

³³ KOTÁSEK, J. in MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol., 2014, op. cit., s. 391.

Na zaknihované cenné papíry se dle ustanovení § 525 odst. 2 ObčZ použijí ustanovení o cenných papírech a může vyvstat otázka, zda se na zaknihované cenné papíry použijí i ustanovení zákona ohledně formy cenného papíru včetně domněnek formy.

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku uvádí, že se u zaknihovaných cenných papírů forma nerozlišuje.³⁴ Nerozlišování formy vyplývá z povahy zaknihovaných cenných papírů, jakožto zaknihovaného práva. Zákon speciálně upravuje způsob jejich převodu a také způsob určování osoby oprávněné ze zaknihovaného cenného papíru, což jsou základní kritéria rozlišování formy cenných papírů.

Proklamované nerozlišování formy však zákonodárce důsledně nedodržuje, když například v zákoně o obchodních korporacích formu zaknihovaných akcií rozlišuje.³⁵ S formou zaknihovaných akcií však již dále zákonodárce nepracuje, když zákon o obchodních korporacích obsahuje zvlášť ustanovení o akciích na majitele, akciích na jméno a o zaknihovaných akciích, které již dle formy nerozlišuje.^{36,37} Údaj o formě rovněž není náležitostí zaknihovaných akcií dle ustanovení § 259 odst. 1 písm. d) ZOK, zatímco u listinných akcií na jméno je nutné formu uvést. Dále dle ustanovení § 250 odst. 2 písm. c) ZOK například musí stanovy společnosti určit, zda a kolik bude akcií na jméno nebo na majitele, anebo zda budou vydány jako zaknihované cenné papíry. Z toho lze usuzovat, že zavedené rozlišování formy zaknihovaných akcií dle § 263 odst. 1 ZOK je spíše chybou zákonodárce a není k němu důvod – do evidence zaknihovaných cenných papírů se záznam o formě zaknihovaných akcií nezapisuje.

Mám tedy za to, že u zaknihovaných cenných papírů se forma nerozlišuje a neuplatní se na ně ani domněnky formy dle § 518 odst. 2 ObčZ. Odlišení forem u cenných papírů má význam pro způsob jejich převodu a zjištění osob z nich oprávněných, při existenci speciální úpravy pro zaknihované cenné papíry by však bylo nadbytečné. Na tomto závěru dle mého názoru nic nemění ani ustanovení § 263 odst. 1 ZOK, kde se forma zaknihovaných akcií rozlišuje. Domnívám se však, že by bylo do budoucna vhodné z tohoto ustanovení vypustit pravidlo o obdobném použití rozlišení forem u zaknihovaných akcií, což by přispělo jednak k ujasnění problematiky

³⁴ ELIÁŠ, K., 2012, op. cit., s. 243.

³⁵ Ustanovení § 263 odst. 1 ZOK stanoví, že „[a]kcie může mít formu cenného papíru na řad nebo na doručitele; to platí obdobně pro zaknihované akcie.“

³⁶ Srov. § 269 až 275 ZOK.

³⁷ ČECH, Petr. A. s. po rekodifikaci. Právní rádce č. 5/2012, s. 22.

rozlišování forem obecně, a jednak k jasnějšímu řešení konkrétních výkladových nejasností, například možnosti omezit převoditelnost zaknihovaných akcií na majitele.

4. Převod cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru

4.1 Převod cenného papíru

Jak již bylo uvedeno výše, cenný papír je věcí v právním smyslu dle § 498 ObčZ, a to věcí hmotnou a movitou, tedy předmětem vlastnictví dle § 1011 ObčZ. Použijí se na něj proto obecná ustanovení o převodu vlastnického práva k věcem dle § 1099 a násl. ObčZ, nestanoví-li zákon jinak. Účinná úprava pak pro převod cenného papíru zavádí ustanovení § 1103 ObčZ, které je k obecné úpravě speciální, avšak obecné, pokud jde o cenné papíry. Zvláštní předpis může stanovit zvláštní požadavky na převod cenného papíru, což činí například zákon o podnikání na kapitálovém trhu.

Dle důvodové zprávy má úprava převodů cenných papírů navazovat na úpravu obsaženou v zákoně o cenných papírech,³⁸ avšak občanský zákoník se toho důsledně drží, pouze pokud jde o cenný papír na doručitele a na řad. Úprava rovněž důsledně nereflektuje definici cenného papíru dle § 514 ObčZ, když pro cenné papíry na jméno výslovně nestanoví nutnost předání cenného papíru.

Z principu celistvosti cenného papíru plyne, že se s listinou zároveň převádějí i všechna práva v ní inkorporovaná. Výjimkou jsou ty cenné papíry, ze kterých je možné oddělit samostatně převoditelná práva. Převod cenného papíru může být jak úplatný, tak bezúplatný. U úplatných převodů cenného papíru se hojně využívají nástroje zajišťující zaplacení kupní ceny, jakými jsou například dodání cenných papírů až proti zaplacení ceny (tzv. *delivery vs. payment*), převod prostřednictvím obchodníka s cennými papíry, advokátní či notářská úschova nebo dokumentární akreditiv.³⁹

Předpokladem převodu cenného papíru je vždy uzavření platné převodní smlouvy. Sama o sobě však smlouva translační účinky nemá a další požadavky na převod se liší dle formy cenného papíru.

Účinná úprava na rozdíl od předchozí úpravy v zákoně o cenných papírech zvláštní formu pro převody cenných papírů nepředepisuje ohledně žádné z forem cenných papírů a smlouva tak může být uzavřena i ústně. Zatímco zákon o cenných

³⁸ ELIÁŠ, K., 2012, op. cit., s. 473.

³⁹ DOBROVOLNÁ, E. in SPÁČIL, Jirí a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 344.

papírech stanovil pro některé smluvní typy speciální úpravu, občanský zákoník toto pojetí opouští, když pro smlouvy uzavírané ohledně cenných papírů zvláštní úpravu neobsahuje. Lze tak využít jak smluvních typů výslovně zákonem upravených, tak smluv inominátních. Ohledně převodů cenných papírů budou nejčastěji zřejmě využívány smlouvy kupní, darovací nebo směnné.

Náležitostmi kupní smlouvy (smlouvy o úplatném převodu cenného papíru) tak bude (i) určení převáděných cenných papírů, (ii) závazek prodávajícího předat cenné papíry kupujícímu a převést na něj vlastnické právo, (iii) závazek kupujícího cenné papíry převzít a zaplatit za ně kupní cenu a (iv) určení kupní ceny cenných papírů. U bezúplatného převodu pak bude nutné splnit stejné náležitosti, kromě určení kupní ceny a závazku nabyvatele za cenné papíry kupní cenu zaplatit. U smlouvy směnné si strany musí sjednat (i) určení převáděných cenných papírů, (ii) věc, za kterou se tyto cenné papíry směňují, a dále (iii) závazek stran převést na druhou stranu vlastnické právo k věci (cennému papíru) výměnou za závazek druhé strany převést vlastnické právo k jiné věci.

K převodu vlastnického práva dochází i u smlouvy o zápůjčce dle § 2390 a násl. ObčZ,⁴⁰ kdy zapůjčitel přenechává zastupitelné cenné papíry či zastupitelné zaknihované cenné papíry vydlužiteli k užití dle jeho libosti. Vydlužitel tak může zapůjčené cenné papíry jakkoliv zcizit a po čase zapůjčiteli vrátí cenné papíry stejného druhu. Zápůjčky jsou hojně využívány v rámci kapitálového trhu, sám centrální depozitář například organizuje systém zápůjčování zaknihovaných cenných papírů a smlouvy o zápůjčce zprostředkovává.⁴¹

Jedním ze znaků cenného papíru je jeho převoditelnost. Pokud by byla vyloučena převoditelnost cenného papíru nebo práva v něm inkorporovaného nebo by byl takový převod nemožný, nejednalo by se o cenný papír dle § 514 ObčZ.⁴² Omezení převoditelnosti je však zásadně možné. Předchozí úprava v zákoně o cenných papírech připouštěla možnost omezit převoditelnost cenných papírů na řad, stanovil-li tak zákon, pro cenné papíry na jméno dokonce připouštěla možnost jejich převoditelnost omezit nebo vyloučit, stanovil-li tak zákon, případně pokud to zákon připouštěl.⁴³ Občanský

---

⁴⁰ Dříve upraveno v § 16a CenP.

⁴¹ MAREK, R., 2013, op. cit., s. 360 až 361.

⁴² Tamtéž, s. 33.

⁴³ Srov. § 18 odst. 2 a § 19 odst. 2 CenP.

zákoník podobné pravidlo nestanoví. Cenné papíry na doručitele jsou již ze své podstaty neomezeně převoditelné, listina totiž legitimuje každého držitele k uplatnění práv z cenného papíru, není u nich ani nutný zápis do zákonem určené evidence.⁴⁴ Emitent ani bývalý vlastník tak nemá možnost, jak převody omezit nebo kontrolovat. Dle R. Marka je však nutno rozlišovat mezi omezením převoditelnosti a omezením využívání práv spojených s cenným papírem. Jako příklad uvádí situaci, kdy bude lístek do divadla cenným papírem na doručitele, avšak provedení divadelního představení bude omezeno jen pro dospělé diváky. Takovéto situace bude třeba hodnotit *ad hoc* a soudy při nich budou zřejmě často využívat institutu dobrých mravů. Bude pak záležet na tom, zda budou takováto omezení při výkonu práva z cenného papíru detailně popsány v emisních podmínkách. Pokud nebudou, nebude mít emitent možnost plnění z cenného papíru předkladateli odepřít.⁴⁵

Převoditelnost cenných papírů na řad lze omezit zákonem nebo připouští-li tak zákon, ačkoliv to občanský zákoník výslovně nestanoví. Příkladem může být ustanovení § 271 ZOK, které stanoví, že převoditelnost akcií na jméno může být podmíněna souhlasem orgánu společnosti. Otázkou je, zda lze nově omezit převoditelnost cenného papíru na řad i jinak než na základě zákona. Dle R. Marka lze převoditelnost cenného papíru na řad omezit nyní nově i jen emisními podmínkami vydanými emitentem. Přitom vychází z toho, že pokud občanský zákoník ani jiný předpis nestanoví zákaz omezení převoditelnosti, je na emitentovi a vlastníkovi cenného papíru, aby si při vydání cenného papíru i přes chybějící oporu v zákoně omezení převoditelnosti dohodli. Emitent a vlastník jsou zde stranami kontraktačního procesu, jehož výsledkem je vydání cenného papíru, přičemž strany si zásadně mohou upravit svá práva a povinnosti, a to i co se týče převodu práv vtělených do cenného papíru na třetí osoby.⁴⁶ Pokud jde o cenné papíry na jméno, uplatní se zde stejný závěr se stejným odůvodněním jako u cenných papírů na řad, tedy, že kromě zákona lze omezit převoditelnost i pouhými emisními podmínkami.⁴⁷

Ohledně cenných papírů lze sjednat také zákaz zcizení dle § 1761 ObčZ, a to například jako vedlejší ujednání u smlouvy o převodu cenného papíru. Takové ujednání

---

⁴⁴ Výjimku tvoří například akcie na majitele, které musí být imobilizovány dle § 274 odst. 1 ZOK neomezitelná.

⁴⁵ MAREK, R., 2013, op. cit., s. 32.

⁴⁶ Tamtéž, s. 31 a 33.

⁴⁷ Tamtéž.

však nebude působit ve vztahu ke třetím osobám, zejména nabyvatele, který tak nabude nijak nezatížený cenný papír.⁴⁸ Pokud se jedná o sjednání zákazu zcizit cenný papír jako věcného práva za podmínek věty druhé § 1761 ObčZ, musela by být zajištěna publicita takového věcného práva. Dle ustanovení § 1107 ObčZ přejímá ten, kdo nabude vlastnické právo, závady na věci, které nejsou zapsány ve veřejném seznamu, pouze pokud je měl a mohl z okolností zjistit nebo bylo-li to ujednáno, anebo stanoví-li tak zákon. U cenných papírů ani zaknihovaných cenných papírů však není možné dost dobře zajistit, aby se o zákazu zcizení, pokud by byl sjednán jako věcné právo, třetí osoba dozvěděla, a nebude proto zřejmě možné takové věcné právo sjednat.

Jsou-li cenné papíry součástí závodu, který se převádí, nabývá kupující zapsaný ve veřejném rejstříku závod jako celek a k jeho nabytí dojde zveřejněním údaje, že uložil doklad o koupi závodu do sbírky listin. Není-li kupující ve veřejném rejstříku zapsán, dochází k nabytí vlastnického práva k závodu již účinností smlouvy. V každém případě se však cenné papíry, které do závodu patří, nabývají jako jeho součást účinností převodu a není je potřeba zvlášť převádět.⁴⁹ Cenné papíry na řad, které se převádějí jako součást závodu při jeho převodu, již není potřeba na kupujícího indosovat.^{50,51} Zaknihované cenné papíry, které nabyvatel se závodem nabyt, se zapisují na majetkový účet ke dni převodu závodu, tento zápis však již bude mít pouze deklaratorní účinky.

4.1.1 Převod cenného papíru na doručitele

Cenný papír na doručitele se dle § 1103 odst. 1 ObčZ převádí smlouvou, a to k okamžiku předání, přičemž toto ustanovení navazuje na předchozí úpravu v ustanovení § 17 CenP. Jde tedy o převod na principu titulu a modu.⁵²

Pokud jde o okamžik předání, je pro něj dvojí vysvětlení. Předání je potřeba interpretovat v širším smyslu tradice, tedy jak předání ve smyslu *traditio corporalis* (z ruky do ruky), tak i předání jiné. Sem je možné zařadit například případy, kdy si zcizitel cenný papír ponechá u sebe (pokud půjde například o správce tohoto cenného papíru, tzv. *constitutum possessorium*) nebo symbolické odevzdání (*traditio symbolica*),

⁴⁸ MAREK, R., 2013, op. cit., s. 282.

⁴⁹ DOBROVOLNÁ, E., 2013, op. cit., s. 344.

⁵⁰ ELIÁŠ, Karel. Prodej podniku a cenné papíry na řad jako jeho součást. Právní rozhledy 8/2001, s. 373.

⁵¹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 314/2001 ze dne 30. října 2002.

⁵² THÖNDEL, A., 2014, op. cit., s. 275.

kdy po převodu zůstane cenný papír například u schovatele, se kterým má převodce i nabyvatel uzavřenou smlouvu o úschově cenného papíru.⁵³ Převody cenných papírů na doručitele nejsou nijak evidovány a historie převodů je tak prakticky nedohledatelná.

Co se týče nabytí od neoprávněného, cenný papír na doručitele lze takto nabyt za podmínek § 1109 písm. e) ObčZ, tedy je-li nabyvatel v dobré víře v oprávnění převodce jej převést. Jde o prolomení zásady, že nikdo nemůže na jiného převést více práv, nežli sám má. Ustanovení týkající se nabytí od neoprávněného dle § 1110 až 1112 ObčZ se dle § 1113 ObčZ na cenné papíry na doručitele nepoužijí.

4.1.2 Převod cenného papíru na řad

K převodu vlastnického práva k cennému papíru na řad je dle ustanovení § 1103 odst. 2 věty první ObčZ vedle platné a účinné smlouvy nutný dále rubopis. Stejně jako u cenného papíru na doručitele nemá smlouva translační účinky a k převodu vlastnického práva k cennému papíru na řad dochází až k okamžiku jeho předání.

V literatuře se objevuje názor, že nabytí cenného papíru na řad je vždy nabytím derivativním, když první (originární) vlastník, na jehož jméno je listina vydána, je uveden na líci cenného papíru, a každý další nabyvatel je uveden na rubu nebo na přívěsku.⁵⁴ Dle mého názoru nelze tento závěr aplikovat takto obecně. Při převodech směnky jako zákonného ordrepapíru například původní majitel směnky přestává být směnečným věřitelem, přičemž nový nabyvatel nabývá svá vlastní práva, tedy originárně, neodvozeně od svého předchůdce, a nejde zde tedy o právní nástupnictví. Tím se indosament zásadně liší od postoupení pohledávky.⁵⁵

Pokud jde o interpretaci okamžiku předání, vztahují se na něj obdobně závěry uvedené výše u převodů cenných papírů na doručitele. Dle J. Paulyho se však mohou vyskytnout situace, kdy uvedené způsoby tradice nebudou interpretačně stačit. Tak například tehdy, když převodce v souladu se zástavní smlouvou sepíše rubopis s translačními účinky u zástavního věřitele, čímž se nabyvatel stane ve vztahu k zástavnímu věřiteli zástavním dlužníkem. Takovéto převody nelze vyloučit a lze předpokládat, že budou nadále existovat. Dle J. Paulyho z toho vyplývá, že je potřeba pro tyto případy dovodit, že ustanovení § 1103 odst. 2 ObčZ, dle kterého dochází

⁵³ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1225.

⁵⁴ Srov. např. DOBROVOLNÁ, E, 2013, op. cit., s. 245 nebo THÖNDEL, A., 2014, op. cit., 276.

⁵⁵ KOTÁSEK, Josef. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 125.

k převodu okamžikem předání, je normou dispozitivní, od které se strany mohou odchýlit stanovením jiného okamžiku i způsobu převodu vlastnického práva.⁵⁶ Dle R. Marka naopak občanský zákoník zavádí požadavek předání jako podstatnou změnu oproti předchozí úpravě a ustanovení § 1103 ObčZ je pro všechny formy cenných papírů kogentní. Samotný akt předání dále musí být spojen s vůlí dosavadního vlastníka cenného papíru jej nabyvateli předat za účelem převodu vlastnického práva.⁵⁷

Podle mého názoru se jedná o ustanovení kogentní. Vlastnické právo (potažmo úprava jeho převodu) patří do části třetí občanského zákoníku Absolutní majetková práva. Dle ustanovení § 978 ObčZ se od ustanovení této části lze odchýlit ujednáním s účinky vůči třetím osobám, jen připouští-li to zákon. Ustanovení § 1103 ObčZ (na rozdíl od obecného ustanovení § 1099 ObčZ o převodu vlastnického práva k věci) nepřipouští možnost odlišného ujednání. Mám za to, že pokud by si strany ujednaly při převodu cenného papíru na řad okamžik převodu vlastnického práva odlišně od okamžiku předání (například okamžik pozdější), nemělo by toto ujednání účinky vůči třetím osobám. V takovém případě by takové ujednání nezabránilo například tomu, aby povinný z cenného papíru plnil nabyvateli jako oprávněnému z cenného papíru, kterému svědčí nepřetržitá řada indosamentů, ačkoliv by na něj vlastnické právo k cennému papíru dle dohody stran ještě nebylo převedeno. Smyslem úpravy § 1103 odst. 2 ObčZ je totiž zvýšení právní jistoty převodů cenných papírů na řad a minimalizuje se tím vznik mezer v nepřetržité řadě rubopisů. Zásadně by se veškeré převody (až na výjimky) měly odrážet v písemném zápisu na rubu cenného papíru na řad.⁵⁸

Při prvním převodu oprávněná osoba na rub cenného papíru na řad napíše indosament (rubopis), který standardně obsahuje název či jméno převodce, datum převodu a název či jméno nabyvatele. Dle § 1103 odst. 2 věty druhé ObčZ o náležitostech rubopisu, jeho přijetí, o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a o prokazování tohoto oprávnění platí ustanovení předpisu upravujícího směnky, dnes tedy zákona směnečného a šekového.

V minulosti se vyskytla otázka, zda lze práva z cenného papíru na řad převést postoupením pohledávky. Judikatura dospěla k názoru, že cese nepostačuje ani

⁵⁶ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1225 až 1226.

⁵⁷ MAREK, R., 2013, op. cit., s. 31.

⁵⁸ KOTÁSEK, J. in MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol., 2014, op. cit., s. 391.

k převodu cenného papíru na řad, ani k převodu práv s ním spojených.⁵⁹ Vzhledem ke kogentnosti úpravy o převodech cenných papírů a povaze cenného papíru, bez kterého nelze práva v něm inkorporovaná převést, se tento závěr uplatní i v účinné úpravě.

Náležitosti rubopisu jsou upraveny v ustanovení čl. I § 11 a násl. ZSŠ. Indosament musí být uveden buď přímo na cenném papíru, nebo alespoň na přívěsku a zároveň musí obsahovat podpis převodce.⁶⁰ Připouští se rovněž použití blankoindosamentu, tedy neuvedení jména nabyvatele na rubu cenného papíru. Indosament pak může záležet i v pouhém podpisu převodce. Zde se zdůrazňuje požadavek umístění blankoindosamentu na rubu cenného papíru či na přívěsku.⁶¹ Nabyvatel cenného papíru indosament vyplní až v okamžiku, kdy bude mít zájem práva z cenného papíru vykonat. Pokud je tedy na cenném papíru na řad blankorubopis, je možné, že řada rubopisů nebude reflektovat veškeré převody tohoto cenného papíru. Do vyplnění rubopisu nabyvatelem totiž může cenný papír mnohokrát změnit vlastníka.⁶²

Rubopisem přecházejí na nabyvatele všechna práva z cenného papíru, ledaže zvláštní zákon stanoví jinak, což vyplývá i z ustanovení § 1106 ObčZ. Rubopis cenného papíru na řad musí být dle ustanovení čl. I § 12 odst. 1 ZSŠ bezpodmínečný, přičemž jakákoliv podmínka, na které by byl rubopis závislý, by platila za nenapsanou. Částečný indosament je neplatný a indosament znějící na majitele cenného papíru na řad se považuje za nenapsaný.⁶³

Převádí-li cenný papír na řad právnická osoba, je vždy potřeba, aby byl rubopis podepsán osobou, která za právnickou osobu jedná, přičemž musí být z podpisu patrné, že jde o podpis učiněný za právnickou osobu, jinak nelze podpis fyzické osoby jednající za právnickou osobu považovat za podpis této právnické osoby.⁶⁴ Z cenného papíru na řad je oprávněný ten, kdo na koho rubopis zní, případně osoba, které byl cenný papír

⁵⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. 29 Odo 1114/2004.

⁶⁰ Srov. čl. I § 13 odst. 1 ZSŠ: „Indosament nutno napsat na směnku nebo na list s ní spojený (přívěsek). Musí jej podepsat indosant (kdo směnku rubopisem převádí).“

⁶¹ Srov. čl. I § 13 odst. 2 ZSŠ: „V indosamentu nemusí být udán indosatář (na koho se směnka rubopisem převádí); indosament může záležet i v pouhém podpisu indosantově (nevyplněný indosament, blankoindosament). V posledním případě musí být indosament, aby byl platný, napsán na rub směnky nebo na přívěsek.“

⁶² MAREK, R., 2013, op. cit., s. 31.

⁶³ Srov. čl. I § 12 odst. 2 a 3 ZSŠ.

⁶⁴ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. října 2008, sp. zn. 29 Odo 1620/2006.

odevzdán, jedná-li se o blankoindosament. Nejvyšší soud ČR rovněž dovodil, že indosament je platný, je-li zároveň podepsán indosantem i indosatářem.⁶⁵

Převodce cenného papíru na řad ručí za uspokojení práv z cenného papíru jen tehdy, je-li k tomu zvlášť zavázán.⁶⁶ Ručení převodce tedy musí být ujednáno buď smluvně, a to buď ve smlouvě o převodu cenného papíru, nebo samostatným ujednáním převodce a nabyvatele, nebo jednostranným ručitelským prohlášením převodce. V každém případě však bude ručitelský závazek muset mít písemnou formu ve smyslu ustanovení § 2018 odst. 2 ObčZ. Tato konstrukce je opačná ke konstrukci obsažené v zákoně směnečném a šekovém, dle kterého převodce ručí nabyvateli ze zákona.⁶⁷

Oprávněnou osobou z cenného papíru na řad je osoba, která cenný papír povinnému předloží a zároveň jí svědčí nepřetržitá řada rubopisů na rubu cenného papíru či na přívěsku. Zde vyvstává otázka, zda se, pokud fyzická osoba zemře či právnická osoba zanikne, musí nějaké rubopisy doplňovat. Rubopisy ovšem v takových případech doplňovat není třeba. Nepřetržitá řada rubopisů se zdánlivě přeruší, je ale doplněna jinými právními skutečnostmi, kterými jsou například dědictví, univerzální sukcese či přeměna společnosti. Tento názor opakovaně vyslovil Nejvyšší soud ČR.⁶⁸

Pokud jde o pravost podpisu na rubopisu, z ustálené judikatury vyplývá, že dlužník nemůže nepravost podpisu namítat.⁶⁹ Judikatura pak dále zastává názor, že

---

⁶⁵ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2012, sp. zn. 29 Cdo 2866/2010. Nejvyšší soud uvedl, že „[s]kutečnost, že nabyvatel směnky k prohlášení převodce připojil svůj podpis (bez zřetele k tomu, jaké právní následky svým jednáním sledoval), z jednostranného prohlášení převodce bez dalšího nečiní smlouvu uzavřenou mezi těmito osobami a právní účinky jinak řádného rubopisu nemohou být zmařeny jen tím, že nabyvatel směnky připojí k převodní doložce (nadbytečně) svůj podpis.“

⁶⁶ Srov. § 1103 odst. 2 ObčZ.

⁶⁷ THÖNDEL, A., 2014, op. cit., s. 274.

⁶⁸ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. října 2011, sp. zn. 29 Cdo 2081/2010. Nejvyšší soud uvedl, že „ke změně vlastníka akcie na jméno může dojít nejen na základě smlouvy o převodu této akcie (a následného rubopisu a předání), ale i na základě dalších právních skutečností. Takovými právními skutečnostmi jsou například smlouva o prodeji podniku, jehož součástí jsou akcie, smrt či zánik dřívějšího vlastníka, vydržení nebo odstoupení od smlouvy o převodu akcie. Není-li důvodem změny vlastnictví akcie na jméno smlouva o jejím převodu, nebude průkazem změny vlastnictví akcie na jméno rubopis, ale průkaz toho, že nastala právní skutečnost, se kterou zákon změnu vlastnictví spojuje.“

⁶⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. srpna 2006 sp. zn. 29 Odo 459/2005. Nejvyšší soud ČR k tomu uvedl, že „materiální vadu podpisu může namítat pouze ten, za koho byl podpis učiněn. Dlužníkovi ze směnky náleží pouze zkoumat, zda je na směnce vyznačena nepřetržitá řada indosamentů. Námitka, že osoby jednající za indosanta – právnickou osobu – nebyly zmocněny k indosaci směnky, tedy dlužníku nepřísluší.“

dlužník může pouze prověřit, zda je na cenném papíru na řad vyznačena nepřetržitá řada rubopisů.⁷⁰

4.1.3 Převod cenného papíru na jméno

Důvodová zpráva k ustanovení § 1101 až 1104 ObčZ⁷¹ obecně uvádí, že se ze zákona o cenných papírech přejímá úprava převodů listinných cenných papírů na doručitele, na řad i na jméno dle § 17 a násl. CenP. Toto tvrzení však neodpovídá ustanovení § 1103 odst. 3 ObčZ, dle kterého, jak již bylo zmíněno výše, se vlastnické právo k cennému papíru na jméno převádí již samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti, zatímco ustanovení § 17 CenP počítalo s předáním cenného papíru v jakékoliv formě.

Pokud se u cenného papíru na jméno pro jeho převod nevyžaduje předání nabyvateli, pak vyvstává otázka, zda cenný papír na jméno naplňuje definici cenného papíru dle ustanovení § 514 ObčZ, zejména tedy podmínku, že bez listiny nelze právo v ní inkorporované uplatnit ani převést. Švýcarský obligační zákoník, ze kterého byla definice přejata, požaduje u všech forem cenného papíru jeho předání,⁷² žádný rozpor tam tedy nevzniká. Striktně vzato tedy dle české úpravy cenný papír na jméno tuto definici nesplňuje.

V našem právním řádu se tradičně uplatňuje princip širšího pojetí cenných papírů, kdy se mezi cenné papíry kromě cenných papírů na doručitele a na řad, tedy dokonalých cenných papírů, do kterých je právo plně inkorporováno a převod tohoto práva vyžaduje rovněž převod listiny, řadí i cenné papíry na jméno, u kterých osud listiny následuje právo s cenným papírem spojené.⁷³ Z důvodové zprávy nevyplývá, že by měl zákonodárce v úmyslu toto pojetí v účinné úpravě měnit a cenné papíry na jméno za cenné papíry dále nepovažovat, naopak z ní plyne úmysl úpravu převodů listinných cenných papírů převzít a zachovat tři možné formy cenného papíru.

Je potřeba odlišit právo z cenného papíru (tj. subjektivní právo v cenném papíru inkorporované) a vlastnické právo k cennému papíru. U cenných papírů na jméno nelze

⁷⁰ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. prosince 2012, sp. zn. 29 Cdo 4751/2010.

⁷¹ ELIÁŠ, K., 2012, op. cit., s. 473.

⁷² Srov. čl. 967 odst. 1 švýcarského obligačního zákoníku: „*The transfer of any negotiable security conferring title or a limited right in rem requires the transfer of possession of the instrument in all cases.*“

⁷³ KOTÁSEK, Josef. Cenný papír c § 514 NObčZ – správná definice v nesprávném kontextu? Obchodněprávní revue, č. 9/2013, s. 256.

právo z cenného papíru převést pouhým převodem vlastnického práva k listině, jelikož právo z cenného papíru stále zní na jméno původního oprávněného, a je nutné jej převést cesí, tedy postoupením pohledávky oprávněného vůči povinnému na nabyvatele. Aby však byla taková cese perfektní, a pohledávka nabyvatele vůči povinnému mohla být uplatněna, je nutné nabyvateli odevzdat zároveň i listinu, bez ní by totiž nebylo možné právo vtělené do cenného papíru na jméno uplatnit, a její neodevzdání nabyvateli by bylo vadou takového postoupení,⁷⁴ a to i s ohledem na ustanovení § 1106 ObčZ, které stanoví, že *kdo nabude vlastnické právo, nabude také práva a povinnosti s věcí spojená*. Ustanovení § 1103 odst. 3 ObčZ dle mého názoru nelze vyložit tak, že se účinností smlouvy převádí pouze vlastnické právo k listině bez inkorporovaného práva, které je následně převedeno až předáním listiny. To by bylo v rozporu s koncepcí cenného papíru, jakožto listiny pevně spojené s právem.⁷⁵

Ačkoliv tedy není k převedení cenného papíru na jméno dle účinné úpravy potřeba převedení držby listiny, mám za to, že držba bude nutná k tomu, aby byl vlastník schopen práva z cenného papíru na jméno vykonat, případně je dále převést. Držba cenného papíru a její převod totiž mají legitimační účinky a nabyvatel, případně osoba povinná z cenného papíru na jméno znějícího na jméno prvního majitele, usuzuje vlastnické právo převodce či oprávnění toho, kdo práva z cenného papíru uplatňuje, z jeho držby.

Dle mého názoru tedy bude předání cenného papíru nabyvateli nezbytné a domnívám se, že bude potřeba vyložit ustanovení § 1103 odst. 2 ObčZ *contra legem*, tedy v tom smyslu, že k převodu vlastnického práva k cennému papíru je rovněž nutné jeho předání. V takovém případě bude cenný papír na jméno rovněž naplňovat definici dle ustanovení § 514 ObčZ.

Co se týče typu smlouvy, kterou se cenný papír na jméno převádí, bude se typicky jednat o smlouvu o postoupení pohledávky, která může být stejně jako u cenných papírů na doručitele a na řad uzavřena v jakékoliv formě. Vzhledem k tomu, že nabyvatel cenného papíru na jméno nebude na listině uveden, však bude třeba, aby právo k cennému papíru prokázal. Z tohoto důvodu lze tedy uzavření smlouvy v písemné formě u převodu cenného papíru na jméno zvláště doporučit.⁷⁶

⁷⁴ VÍTEK, J., 2014, op. cit., s. 47 až 48.

⁷⁵ KOTÁSEK, J., 2013, op. cit., s. 256,

⁷⁶ DOBROVOLNÁ, E., 2013, op. cit., s. 346.

Ustanovení § 1103 ObčZ pro převody cenných papírů na jméno neupravuje ručení převodce za uspokojení práv z cenného papíru, tak jako u převodu cenného papíru na řad. Vzhledem k tomu, že smlouva o převodu cenného papíru na jméno je principiálně smlouvou o postoupení pohledávky,⁷⁷ bude převodce dle ustanovení § 1885 ObčZ v případě úplatného převodu nabyvateli ručit za její dobytost a odpovídat až do výše úplaty za to, že v době převodu trvala, ledaže by nabyvatel věděl, že pohledávka je budoucí, nejistá nebo nedobytná.

Mám za to, že do budoucna by bylo vhodné tuto úpravu upřesnit. Jednou z možností je, že se z definice cenného papíru vypustí požadavek, že práva z cenného papíru nelze bez listiny převést, a nadále je nebude bez listiny možno pouze uplatnit, čímž bude v našem právu výslovně přiznáno širší pojetí cenného papíru. Další variantou je stanovení požadavku předání listiny při převodu vlastnického práva u všech forem cenných papírů.

4.2 Převod zaknihovaného cenného papíru

Úprava převodu zaknihovaného cenného papíru je obsažena zejména v ustanovení § 1104 ObčZ. Pokud jde o převody zaknihovaných cenných papírů, které jsou zároveň investičními nástroji, na ty se pak aplikuje i speciální ustanovení § 96 ZPKT.

Jedním ze znaků zaknihovaného cenného papíru, je, že jej nelze převést jinak, než změnou zápisu v příslušné evidenci zaknihovaných cenných papírů.⁷⁸ Dle ustanovení § 526 ObčZ se evidence zaknihovaných cenných papírů vede na majetkových účtech – na účtu vlastníka a na účtu zákazníků. Zaknihované cenné papíry jsou vedeny v centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů, pokud ZPKT nebo jiný zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Evidence zaknihovaných cenných papírů na majetkových účtech by měla obsahovat vše, co by jinak musela obsahovat listina cenného papíru, aby mohly být cenné papíry zaknihovanými cennými papíry skutečně nahrazeny. Účet by měl tedy obsahovat údaje o osobě, pro kterou je veden, dále samotné zaknihované cenné papíry vedené na účtu, případně s nimi spojená samostatně převoditelná práva, zástavní právo k těmto zaknihovaným cenným papírům a pozastavení výkonu práva vlastníka s nimi

⁷⁷ THÖNDEL, A., 2014, op. cit., s. 276.

⁷⁸ DOBROVOLNÁ, E., 2013, op. cit., s. 347.

nakládat. Dále se na účtu evidují údaje o osobě oprávněné práva vykonávat, údaje o osobě, která je zástavním věřitelem a případné omezení práva nakládat s cenným papírem stanovené emitentem.^{79,80}

Zaknihované cenné papíry byly původně zavedeny z důvodů usnadnění dispozic s nimi. Přesto je úprava převodu zaknihovaného cenného papíru složitější než úprava převodu (listinných) cenných papírů. Je tomu tak zejména proto, že technologický pokrok umožňuje obchodovat se zaknihovanými cennými papíry na globalizovaných trzích, kdy se převodu zaknihovaných cenných papírů účastní kromě převodce a nabyvatele také celá řada dalších subjektů, ať už jde o organizátory trhů, obchodníky s cennými papíry nebo například osoby vedoucí majetkové účty.⁸¹

U převodů vlastnického práva k zaknihovaným cenným papírům se nadále uplatňuje princip registrace. Vyžaduje se smlouva (*titulus*), a to jak při zápisu na účet vlastníka dle § 1104 odst. 1 ObčZ, tak u zápisu na účet zákazníka dle odst. 2.⁸² Stejně jako u převodu cenných papírů je nejčastějším titulem pro převod vlastnického práva k zaknihovaným cenným papírům smlouva. Ta ovšem k převodu nepostačuje a je potřeba, aby byla doplněna příkazem oprávněnou osobou k zápisu do příslušné evidence (*modus*). Oprávněnost osoby přitom dle § 95 odst. 3 ZPKT posuzuje účastník centrálního depozitáře, nebo osoba, která příslušnou evidenci vede (nejde-li o centrální depozitář). Oprávněnou osobou mohou být různé subjekty, zejména tedy převodce, případně nabyvatel, pokud doloží své oprávnění, ale také například organizátor regulovaného trhu nebo dražebník či vydražitel.^{83,84}

Změna zápisu zaknihovaného cenného papíru v evidenci probíhá ve dvou krocích, kdy se zaknihovaný cenný papír nejprve odepíše z účtu převodce a následně se zapíše na účet nabyvatele. V praxi je tomu tak, že osoba, která vede evidenci, na základě příkazu oprávněné osoby vymaže tyto papíry z převodcova účtu a zapíše je na účet nabyvatele, a to buď na účet vlastníka, nebo na účet zákazníka, má-li nabyvatel

---

⁷⁹ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1255.

⁸⁰ Srov. § 6 vyhlášky č. 58/2006Sb., o způsobu vedení samostatné evidence investičních nástrojů a evidence navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů.

⁸¹ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 142.

⁸² DOBROVOLNÁ, E., 2013, op. cit., s. 347.

⁸³ Srov. § 33 odst. 6 a § 96 odst. 5 ZPKT.

⁸⁴ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 144.

účet vlastníka v navazující evidenci. Zápis se provádí ke dni stanovenému smlouvou, zásadně neprodleně po přijetí příkazu, nestanoví-li příkaz zápis pozdější.⁸⁵

V souvislosti s převodem zaknihovaných cenných papírů je také potřeba zmínit problematiku rozhodného dne, který je důležitý z hlediska uplatňování subjektivních práv z cenného papíru. Určitá práva ze zaknihovaného cenného papíru totiž může vykonávat pouze subjekt, který byl jeho vlastníkem k rozhodnému dni, ačkoliv byl později tento převeden na jiného vlastníka. Rozhodný den může být stanoven zákonem, emisními podmínkami, stanovami (u akcií) a omezeně i emitentem. Rozhodný den není v občanském zákoníku obecně upraven a platí tedy, že práva ze zaknihovaného cenného papíru uplatňuje osoba, která je zapsána v evidenci zaknihovaných cenných papírů k závěrce dne, kdy lze právo uplatnit. Ve vztahu k různým právům a druhům cenných papírů však speciální předpisy rozhodné dny stanovují.⁸⁶

Vzhledem k tomu, že zaknihované cenné papíry byly dle zákona o cenných papírech pouze odlišnou podobou cenných papírů, aplikovala se na ně také úprava omezení převoditelnosti cenných papírů, která se lišila dle formy. Občanský zákoník speciální obecnou úpravu omezení převoditelnosti pro zaknihované cenné papíry nemá a přijmeme-li názor, že se u zaknihovaných cenných papírů forma nerozlišuje, bude aplikace ustanovení § 525 odst. 2 ObčZ ohledně omezení převoditelnosti problematická.⁸⁷

Možnost převést zaknihovaný cenný papír je však jednou z jeho charakteristických vlastností a vyloučení převoditelnosti nebo možnost takového vyloučení emitentem by musel zákon výslovně stanovit. Naopak pokud jde o omezení převoditelnosti, je v zásadě možné emitentem např. v emisních podmínkách, přičemž však nesmí být převoditelnost fakticky vyloučena. Specifickým institutem úpravy zaknihovaných cenných papírů je pak institut pozastavení výkonu práva nakládat se zaknihovaným cenným papírem dle ustanovení § 97 ZPKT, které stanoví, kdo je oprávněn příkazem výkonu dispozičního práva k zaknihovanému cennému papíru pozastavit.⁸⁸

---

⁸⁵ Tamtéž, s. 143.

⁸⁶ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 146.

⁸⁷ Tamtéž, s. 147.

⁸⁸ Tamtéž, s. 148.

K právním účinkům převodu zaknihovaného cenného papíru zásadně dochází konstitutivním zápisem do evidence, přičemž zápis dle § 1104 ObčZ se využívá pouze k zápisům převodu vlastnického práva, nikoliv přechodu. Zapisuje-li se cenný papír pouze na účet vlastníka, nabyvatel nabude vlastnické právo k zaknihovanému cennému papíru zápisem na tento účet. Má-li být zaknihovaný cenný papír převeden do navazující evidence a zapisuje-li se tedy též na účet zákazníků, konstitutivním zápisem bude již ten ve prospěch účtu zákazníků. Majitel účtu zákazníků pak má povinnost zapsat převod na příslušný účet vlastníka v jeho navazující evidenci.

Otázka, kdy dochází k okamžiku nabytí vlastnického práva k zaknihovanému cennému papíru ve více než dvoustupňových evidencích, není v zákoně výslovně řešena. Z textu zákona není jasné, zda je konstitutivním zápisem již zápis na účtu zákazníků v prvním stupni evidence, nebo až zápis na účet zákazníků pro navazující evidenci, kde je evidován účet vlastníka nabyvatele. Z povahy věci však plyne, že k nabytí vlastnického práva dojde již zápisem na účet zákazníků v prvním stupni.⁸⁹

4.2.1 Účet vlastníka

Dle ustanovení § 527 odst. 1 ObčZ jsou na účtu vlastníka evidovány zaknihované cenné papíry toho, pro něhož byl účet zřízen. Zákon dále stanoví vyvratitelnou domněnku, že vlastníkem zaknihovaného cenného papíru je osoba, na jejímž účtu vlastníka je zaknihovaný cenný papír evidován.

Účet vlastníka je základním majetkovým účtem, bez kterého zaknihovaný cenný papír nemůže existovat. Eviduje-li se zaknihovaný cenný papír pouze na účtu vlastníka (a nikoliv na účtu zákazníka), je účet veden pouze centrálním depozitářem. U zaknihovaných cenných papírů kolektivního investování pak vede účet vlastníka osoba oprávněná vést samostatnou evidenci a v rámci své evidence Česká národní banka a Ministerstvo financí.⁹⁰

Je-li zaknihovaný cenný papír veden též na účtu zákazníka, vede účet vlastníka osoba, pro kterou je účet zákazníka zřízen a která je oprávněná vést evidenci navazující na centrální evidenci a u zaknihovaných cenných papírů kolektivního investování osoba

---

⁸⁹ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 150 až 151.

⁹⁰ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1256.

oprávněná vést evidenci navazující na samostatnou evidenci zaknihovaných cenných papírů kolektivního investování (případně na samostatnou evidenci vedenou ČNB).⁹¹

Účet vlastníka vzniká a existuje na základě smlouvy mezi vlastníkem účtu a osobou oprávněnou účet vlastníka vést (případně účastníkem centrálního depozitáře, je-li účet vlastníka veden centrálním depozitářem).⁹²

Znakem účtu vlastníka je, že se na něm evidují cenné papíry osoby, pro kterou je účet zřízen. Údaje zapsané na účtu vlastníka jsou rozhodující pro uplatnění práv ze zaknihovaných cenných papírů na tomto účtu evidovaných a zejména na něm se projevuje konstitutivní charakter evidence zaknihovaných cenných papírů.⁹³

Vyvratitelná domněnka, že vlastníkem zaknihovaného cenného papíru je osoba, pro niž byl účet vlastníka, na kterém je zaknihovaný cenný papír zaevidován, zřízen, jen potvrzuje konstitutivní charakter zápisu na účet vlastníka. K vyvrácení této domněnky bude zřejmě docházet zejména ve dvou skupinách případů. První skupinou jsou výjimky z konstitutivního charakteru zápisu v evidenci – například při chybném zápisu do evidence nebo při přechodu vlastnictví zaknihovaného cenného papíru. Druhou skupinou případů pak budou zákonem předpokládané kolize zápisů v evidenci zaknihovaných cenných papírů, a to kolize mezi výpisem z účtu vlastníka a výpisem z evidence emise, nebo kolize mezi obsahem účtu vlastníka a účtem zákazníka.

4.2.2 Účet zákazníků

Účet zákazníka (tzv. *nominee* účet) je naproti tomu takový účet, který není veden pro vlastníka zaknihovaných cenných papírů, ale pro toho, komu byly vlastníkem svěřeny. Majitel účtu zákazníků k nim tedy nemá vlastnické právo, což musí být z údajů na účtu zákazníka patrné.⁹⁴

Účty zákazníků jsou na rozdíl od účtů vlastníků fakultativní a jsou zřizovány ve vícečlankové decentralizované soustavě zaknihovaných cenných papírů.⁹⁵ Majitel účtu zákazníků pak vede ve své navazující evidenci pro vlastníky zaknihovaných cenných papírů své vlastní účty vlastníků, ze kterých je pak možné vlastníka zaknihovaného cenného papíru zjistit. Povinností majitele účtu zákazníků je vést své zaknihované

---

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Tamtéž, s. 1257.

⁹³ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1256.

⁹⁴ VÍTEK, J., 2014, op. cit., s. 1897.

⁹⁵ PAULY, J., 2014, op. cit., s. 1259.

cenné papíry odděleně od těch, které jsou mu pouze svěřeny do úschovy jejich vlastníky.⁹⁶

Účet zákazníka mohou zřídit pouze osoby oprávněné vést evidenci navazující na centrální evidenci cenných papírů taxativně vyjmenované v ustanoveních § 92 odst. 3 a § 93 odst. 3 ZPKT. V praxi se jedná zejména o obchodníky s cennými papíry, kteří mají příslušné povolení České národní banky, dále to mohou být například zahraniční centrální deponitáři, zahraniční obchodníci s cennými papíry, banky s příslušnou licencí či Česká národní banka.⁹⁷

4.3 Převod imobilizovaného cenného papíru

Na nabývání vlastnického práva k imobilizovaným cenným papírům se použijí ustanovení o nabývání vlastnictví k zaknihovaným cenným papírům obdobně.⁹⁸ Tato úprava je kontinuální s úpravou obsaženou v § 38 odst. 1 CenP. Uplatní se tedy závěry ohledně převodu zaknihovaných cenných papírů a k převodu vlastnického práva k imobilizovanému cennému papíru dojde zápisem na účet v evidenci imobilizovaných cenných papírů. Pro převod vlastnického práva k imobilizovanému cennému papíru není rozhodné, zda je možné požadovat vydání cenných papírů z úschovy.⁹⁹

Je-li imobilizace cenných papírů na řad nebo na jméno realizována přímo při jejich vydání, neuvádí se na cenném papíru jméno jeho vlastníka.¹⁰⁰ Při převodu imobilizovaných cenných papírů na řad je rubopis nahrazen relevantní změnou v evidenci vedené schovatelem a při jejich vydání z úschovy pak jméno vlastníka doplní schovatel. Jsou-li však imobilizovány již vydané cenné papíry na řad, měly by být opatřeny blankoindosamentem, aby při vydání z úschovy mohl schovatel rubopis doplnit ve prospěch jejich vlastníka.¹⁰¹

4.4 Samostatně převoditelná práva

Některá práva je možné od cenného papíru oddělit, ty pak mohou být předmětem samostatné dispozice jako tzv. samostatně převoditelná práva. Tím je

---

⁹⁶ Srov. § 110 odst. 3 ZPKT.

⁹⁷ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 82 až 85.

⁹⁸ Srov. § 1104 odst. 3 ObčZ.

⁹⁹ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 151.

¹⁰⁰ Srov. § 2413 odst. 1 ObčZ.

¹⁰¹ PIHERA, V. in HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník. VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 764 a 767.

částečně prolomena zásada, že právo vtělené do cenného papíru bez něj není možné uplatnit ani převést.

Současná právní úprava připouští oddělení některých práv od akcie, přičemž k jejich výkonu je pak oprávněn nabyvatel těchto práv, ačkoliv není akcionářem. Ustanovení § 281 odst. 2 ZOK uvádí demonstrativní výčet samostatně převoditelných práv, který zahrnuje právo na vyplacení podílu na zisku, právo na vyplacení likvidačního zůstatku a přednostní právo na upisování akcií a vyměnitelných a prioritních dluhopisů. Dle § 281 odst. 2 ZOK pak mohou dále stanovy určit, která jiná obdobná práva jsou samostatně převoditelná. Ustanovením § 281 odst. 4 ZOK je vyloučen samostatný převod hlasovacího práva spojeného s akcií.¹⁰² To je poměrně zásadní změna oproti předchozí úpravě, kde byla samostatně převoditelná práva vyjmenována taxativně. Tento přístup s sebou může nést určitá rizika, když by tak v zásadě mohly stanovy zavést možnost převádět akcii bez klíčových majetkových práv akcionáře. Dle dosavadní judikatury navíc musely být výjimky ze zásady celistvosti cenného papíru stanoveny zákonem a nikoliv dohodou účastníků.^{103,104} Domnívám se však, že nadále bude možné od akcie oddělit pouze konkrétní nároky, které akcionáři vznikly, a nikoliv práva v abstraktní podobě, která nejsou s konkrétním nárokem vůči společnosti spojena.

Převod samostatně převoditelného práva z akcie lze uskutečnit dle § 282 a 283 ZOK několika způsoby. V první řadě jej lze vtělit do samostatného cenného papíru (např. kupónu), který lze poté převést. U zaknihovaných akcií lze tato práva převést registrací převodu v evidenci zaknihovaných cenných papírů, dala-li společnost příkaz k zápisu samostatně převoditelného práva spojeného se zaknihovanou akcií do evidence zaknihovaných cenných papírů. Pokud se neuplatní jeden z těchto způsobů, je možné samostatně převoditelné právo převést smlouvou o postoupení pohledávky.¹⁰⁵ Převod a oddělení samostatně převoditelného práva z akcie je potřeba dle ustanovení § 282 odst. 3 ZOK vyznačit na akcii nebo v evidenci zaknihovaných cenných papírů.

¹⁰² POKORNÁ, J. in KOTÁSEK, Josef, PIHERA, Vlastimil, POKORNÁ, Jarmila, VÍTEK, Jindřich. Právo cenných papírů. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, s. 68.

¹⁰³ ČECH, P. Akcie po rekonstrukci. Obchodněprávní revue č. 10/2012, s. 34.

¹⁰⁴ Srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. září 2005, sp. zn. 29 Odo 1114/2004. Nejvyšší soud uvádí, že „[p]ráva spojená s cenným papírem lze od cenného papíru oddělit a převádět samostatně jen tehdy, připouští-li takový postup zákon výslovně.“

¹⁰⁵ POKORNÁ, J., 2014, op. cit., s. 69.

U dluhopisů je dle ustanovení § 18 DluhZ jako samostatně převoditelné možné převést právo na výnos, nevylučují-li to emisní podmínky, přičemž musí být vtěleno do kupónu jako cenného papíru nebo zaknihovaného cenného papíru, na kterém musí být vyznačeno, jaké právo je s ním spojeno, a den, který je rozhodný pro uplatnění tohoto práva. Zároveň s vydáním dluhopisu musí být vydán kupónový arch se samostatným kupónem pro každý jednotlivý výnos, u zaknihovaných dluhopisů pak musí být zaknihované kupóny pro jednotlivé výnosy zapsány do příslušné evidence.¹⁰⁶

---

¹⁰⁶ JEŽEK, V., 2013, op. cit., s. 73.

5. Komisionářská smlouva

Častým způsobem nabytí či převodu cenného papíru či zaknihovaného cenného papíru je prostřednictvím komisionáře. Komisionářská smlouva je zvláštním typem příkazní smlouvy, na základě které se komisionář zavazuje pro komitenta za odměnu obstarat určitou záležitost, přičemž jedná svým jménem na účet komitenta.

Úprava komisionářské smlouvy v občanském zákoníku navazuje na předchozí úpravu obsaženou v ustanovení § 577 a násl. ObchZ. Znakem komise dle občanského zákoníku už však není zařízení (obstarání) obchodní záležitosti, ale jedná se o obecný smluvní typ i pro nepodnikatelskou činnost. Komise dle občanského zákoníku tak nahrazuje jednak komisi dle obchodního zákoníku a jednak smlouvu o obstarání věci a smlouvu o obstarání prodeje věci dle občanského zákoníku z roku 1964.

Zákon o cenných papírech dále obsahoval v ustanovení § 28 až 32 CenP speciální úpravu komisionářské smlouvy o obstarání koupě či prodeje cenného papíru, která se subsidiárně řídila obchodním zákoníkem.

Komise je tedy v občanském zákoníku sjednocena jako smlouva příkazního typu, která se obecně sjednává pro případ nepřímého zastoupení, a použije se i na převody cenných papírů. Komisionářská smlouva je zároveň vždy úplatná, jinak by se totiž jednalo o prostý příkaz.¹⁰⁷

Podstatnými náležitostmi komisionářské smlouvy tedy jsou (i) přesné určení zařizované záležitosti, (ii) závazek komisionáře tuto záležitost zařídit vlastním jménem na účet komitenta a (iii) závazek komitenta zaplatit komisionáři odměnu. Pro uzavření obecné komisionářské smlouvy již není rozhodné, zda jsou strany smlouvy podnikateli, či zda se jedná o obstarání obchodní záležitosti. Taková podmínka v předchozí úpravě ale platila pouze obecně. Úpravou obchodního zákoníku se totiž řídily závazkové vztahy z úplatných smluv týkajících se cenných papírů a jejich zprostředkování, a to bez ohledu na povahu stran závazku.¹⁰⁸ Smlouvy o obstarání koupě nebo prodeje cenných papírů se tedy považovaly za absolutní obchody a řídily se jednak zákonem o cenných papírech a subsidiárně obchodním zákoníkem, i pokud se jednalo o smlouvy uzavřené mezi nepodnikateli.

¹⁰⁷ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 835 až 836.

¹⁰⁸ Srov. § 261 odst. 3 písm. c) ObchZ.

Právní úprava komisionářské smlouvy byla v zákoně o cenných papírech vymezena poměrně úzce jako komisionářská smlouva o obstarání koupě nebo prodeje cenného papíru, kterou se komisionář zavazoval zaříditi pro komitenta svým jménem na jeho účet koupi nebo prodej cenného papíru, či uskutečnění činnosti k dosažení takového výsledku, a komitent se zavazoval zaplatit za to úplat. Smlouva zároveň musela být uzavřena v písemné formě.¹⁰⁹

Přestože současná úprava neomezuje obstarávanou záležitost pouze na koupi či prodej věci (což odpovídá předchozí úpravě obsažené v obchodním zákoníku), většinou se bude právě o takové záležitosti jednat. Povahu komisionářské smlouvy může mít dále například smlouva o správě cenných papírů, případně smlouva o uložení cenných papírů, bude-li schovatel na účet vlastníka cenného papíru uplatňovat práva s uschovaným cenným papírem spojená, či smlouva o obhospodařování portfolia cenných papírů (tzv. *asset management*), která obchodníkovi s cennými papíry obvykle dává možnost samostatně rozhodnout o tom, jaké investiční nástroje mají být koupeny či prodány.¹¹⁰

Ačkoli současná úprava předpokládá i nepodnikatelskou (příležitostnou) komisi, bude komisionář zpravidla profesionálem. Pokud se jedná o komisi za účelem prodeje či koupě cenného papíru, budou stranami komisionářské smlouvy zejména obchodníci s cennými papíry na straně jedné a emitenti a investoři na straně druhé, přičemž tyto smlouvy budou nejčastěji uzavírány v souvislosti s poskytováním investičních služeb dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Úprava komisionářské smlouvy předpokládá, že komitent bude vždy při obstarávání záležitosti postupovat na základě pokynů komitenta. Vylučovala-li by komisionářská smlouva udělování pokynů zcela, nejednalo by se zřejmě o komisionářskou smlouvu, není však vyloučeno, aby dal komitent komisionáři pouze obecný pokyn, v jehož rámci může komisionář sám rozhodovat o jeho konkrétním naplnění.¹¹¹ U komisionářských smluv týkajících se cenných papírů je taková rozhodovací volnost využívána právě v oblasti investičních služeb.

---

¹⁰⁹ MUNKOVÁ, J., ŠTENGLOVÁ, I. in ŠTENGLOVÁ, Ivanka, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. Obchodní zákoník, Komentář. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, s. 1221.

¹¹⁰ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 835.

¹¹¹ Tamtéž, s. 836.

Komisionářská smlouva vykazuje fiduciární charakter a komisionář je jako fiduciář vůči zájmům komitenta zatížen požadavkem loajality, který je explicitně vyjádřen v ustanovení § 2460 odst. 1 ObčZ. Tento aspekt je u komisionářské smlouvy zdůrazněn skutečností, že komitent musí spoléhat na řádný výkon činnosti komisionáře více než u běžného příkazu, a to vzhledem k tomu, že komisionář jedná vůči třetím osobám svým vlastním jménem a možností komitenta zasáhnout do vztahů mezi komisionářem a třetími osobami jsou značně omezené. Součástí povinnosti loajality je rovněž povinnost komisionáře vyhýbat se střetu svých zájmů se zájmy komitenta, současná úprava komise však nevyklučuje právo samovstupu komisionáře.¹¹²

Je nutné rovněž rozlišit kvalitu péče, jakou musí komisionář při obstarávání záležitosti vynaložit. Zákon o cenných papírech ohledně komisního prodeje či nákupu cenných papírů nestanovil zvláštní standard péče a použila se tedy úprava obchodního zákoníku, která stanovila komisionáři povinnost odborné péče.¹¹³ Současná úprava neobsahuje ohledně komise zvláštní ustanovení a uplatní se proto povinnost komisionáře plnit své povinnosti poctivě a pečlivě podle svých schopností. Bude-li však komisionář podnikatelem, který vystupuje jako odborník v oblasti předmětu komisionářské činnosti, bude při obstarávání záležitosti povinen dle ustanovení § 5 odst. 1 ObčZ vynaložit odbornou péči. Požadavek odborné péče vyplývá rovněž z ustanovení § 11a ZPKT. Komisionářský vztah může rovněž současně naplnit znaky správy cizího majetku.¹¹⁴ V takovém případě má komisionář povinnost jednat s péčí řádného hospodáře dle § 1411 ObčZ.

Komisionářská smlouva je tradičně vnímána jako smlouva o výsledku. Povinnost z komisionářské smlouvy obstatat záležitost bude splněna a nárok na odměnu vznikne až uzavřením prováděcí (realizační) smlouvy, nepostačí tedy, aby komisionář pouze vynaložil úsilí k jejímu uzavření.¹¹⁵

5.1 Vlastnické právo k převáděnému cennému papíru

Vzhledem k tomu, že komisionář jedná v režimu nepřímého zastoupení, tedy svým jménem na účet komitenta, vznikají práva a povinnosti z komisionářova jednání

¹¹² PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 837.

¹¹³ Srov. § 578 odst. 1 ObchZ.

¹¹⁴ Srov. § 1400 a násl. ObčZ.

¹¹⁵ MAREK, Karel. Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské, Bulletin advokacie 6/2014, s. 17.

vůči třetím osobám pouze komisionáři.¹¹⁶ Tato práva a povinnosti tvoří oddělené jmění komisionáře, na něž se v poměru mezi stranami komisionářské smlouvy hledí jako na jmění komitenta, vůči třetím osobám (s nimiž komisionář uzavírá prováděcí smlouvu) však tyto účinky nepůsobí. Do okamžiku, kdy komisionář postoupí práva z prováděcího jednání komitentovi, proto může s těmito právy volně disponovat a není rozhodné, zda třetí osoba o existenci komise věděla.¹¹⁷

5.1.1 Prodejní komise

Pokud jde o vlastnické právo k věcem převáděným v komisi, je třeba rozlišit, zda se jedná o komisi nákupní, či o komisi prodejní. V případě věcí svěřených komisionáři k prodeji zůstává vlastnické právo komitentovi až do okamžiku, kdy jej nabude třetí osoba, se kterou komisionář uzavřel prováděcí smlouvu. Třetí osoba nabývá vlastnické právo na základě prováděcí smlouvy, přičemž komisionář je osobou oprávněnou vlastnické právo na třetí osobu převést.¹¹⁸ Tento závěr zastává i Nejvyšší soud ČR v ustálené judikatuře, když uvedl, že dojde-li k prodeji cenných papírů prostřednictvím obchodníka s cennými papíry jako komisionáře, získává nabyvatel vlastnické právo od komitenta a nikoli od komisionáře.¹¹⁹ V případě, že komisionář jedná v rozporu s pokyny komitenta nebo jinak překročí svá oprávnění dle komisionářské smlouvy, a nebude vyvrácena domněnka dobré víry třetí osoby v právo komisionáře cenný papír převést dle § 7 ObčZ, třetí osoba věc nabude, jelikož budou splněny podmínky pro nabytí vlastnického práva od neoprávněného dle ustanovení § 1109 ObčZ. Komisionář je totiž nepochybně osobou, které komitent jakožto vlastník cenný papír svěřil ve smyslu § 1109 písm. c) ObčZ.¹²⁰

Vlastnické právo k cennému papíru na doručitele nabude třetí osoba, se kterou komisionář uzavřel prováděcí smlouvu, okamžikem předání cenného papíru této třetí osobě. Vlastnické právo k cennému papíru na řad přejde na nového nabyvatele rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání. Prováděcí smlouvu, kterou se cenný papír na řad převádí, bude s budoucím nabyvatelem uzavírat komisionář, zákon však výslovně neupravuje, kdo bude cenný papír rubopisovat. Vzhledem k tomu, že cenné

---

¹¹⁶ srov. § 2456 ObčZ.

¹¹⁷ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 841.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 853.

¹¹⁹ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2004, sp. zn. 29 Odo 1/2004.

¹²⁰ U cenných papírů na doručitele může být dále kumulativně splněna podmínka, že jde o obchod s cenným papírem vystaveným na doručitele dle § 1109 písm. e) ObčZ.

papíry svěřené komisionáři k prodeji zůstávají až do převodu na třetí osobu vlastnictvím komitenta, rubopis by měl znít z komitenta na nabyvatele.¹²¹ Osobou, která jedná, a tedy rubopis na cenném papíru vyplňuje, je komisionář. Své oprávnění cenný papír rubopisovat pak bude zřejmě muset prokázat komisionářskou smlouvou.

Prováděcí smlouvou při převodu cenného papíru na jméno bude smlouva o postoupení pohledávky. Mám za to, že se zde rovněž uplatní závěry uvedené v kapitole 4.1.3 a k převodu vlastnického práva k cennému papíru na jméno bude potřeba jeho předání novému nabyvateli. Obdobně jako u cenného papíru na řad nebude komitent cenný papír na komisionáře převádět, a tedy uzavírat s ním smlouvu o postoupení pohledávky, bude však rovněž muset případně své oprávnění k uzavření realizační smlouvy prokázat.

U zaknihovaných cenných papírů dochází k nabytí vlastnického práva třetí osobou okamžikem zápisu na majetkový účet nabyvatele. Dle zákona o cenných papírech byl komisionář při prodejní komisi povinen dát bezodkladně po uzavření realizační smlouvy příkaz k zápisu převodu k tíži komitenta a své oprávnění musel osobě oprávněné vést evidenci prokázat.¹²² Přestože účinná úprava takové pravidlo neobsahuje, mám za to, že v tomto ohledu nedochází k žádné změně.

Pokud dojde ke smísení komisních věcí téhož druhu několika vlastníků, kterými mohou být například zastupitelné cenné papíry či zaknihované cenné papíry, (zejména několika komitentů nebo komitenta a komisionáře), zůstává komitent vlastníkem poměrné části smísených věcí.¹²³ Vlastnické právo k zastupitelným cenným papírům či zaknihovaným cenným papírům pak třetí osoba nabude nejdříve jejich oddělením.

Účinná úprava již dnes neobsahuje pravidlo, že udělí-li komitent komisionáři pokyn k obstarání prodeje cenného papíru (či obecně věci), může komisionář žádat, aby mu komitent cenný papír předal, či aby bylo v evidenci zaknihovaných cenných papírů zapsáno pozastavení výkonu práva se zaknihovaným cenným papírem nakládat. Po dobu závaznosti pokynu k prodeji cenného papíru nebo zaknihovanému cennému papíru navíc nebyl komitent oprávněn s tímto cenným papírem nakládat.¹²⁴ Tím bylo

---

¹²¹ DĚDIČ, J., 2000, op. cit., s. 412.

¹²² Srov. § 32 odst. 3 CenP.

¹²³ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 853.

¹²⁴ Srov. § 30 odst. 1 a 2 CenP.

zajištěno, že komitent sám komisní cenné papíry neprodá. Dle mého názoru bude nyní potřeba takové pravidlo výslovně si v komisionářské smlouvě sjednat.

5.1.2 *Nákupní komise*

Pokud jde o nabytí vlastnického práva při nákupní komisi, předchozí úprava v obchodním zákoníku a zákoně o cenných papírech stanovila, že vlastnické právo k movitým věcem nabývá komitent již jejich předáním komisionáři,¹²⁵ resp. že listinné cenné papíry, které pro komitenta obstará komisionář, přecházejí do majetku komitenta dnem jejich předání komisionáři.¹²⁶ Občanský zákoník takové pravidlo neobsahuje.

V. Pihera se přiklání k názoru, že nyní došlo oproti předchozí úpravě ke změně, a vzhledem k absenci zákonného ustanovení lze s ohledem na ustanovení § 2456 ObčZ dovést, že nově vlastnické právo k cenným papírům na základě prováděcí smlouvy s převodcem nabývá sám komisionář s tím, že jej musí následně na komitenta postoupit.¹²⁷

Dle K. Marka lze však závěr, že movité věci (resp. cenné papíry a zaknihované cenné papíry) přecházejí do majetku komitenta již předáním komisionáři dovést s ohledem na to, že režim vlastnického práva ke svěřené věci je dán samotnou podstatou vztahu mezi komitentem a komisionářem.¹²⁸ Kontinuitu s předchozí úpravou naznačuje rovněž důvodová zpráva k občanskému zákoníku, jež uvádí, že občanský zákoník s drobnými korekturami recipuje úpravu obchodního zákoníku.¹²⁹ Tento závěr lze dle mého názoru dovést i s ohledem na ustanovení § 2465 odst. 1 ObčZ, dle kterého má komisionář po dobu, kdy má u sebe věci převzaté od komitenta nebo pro komitenta, povinnosti jako skladovatel. Pokud by vlastnické právo při nákupní komisi přecházelo na komisionáře a nikoliv na komitenta, byl by komisionář dle tohoto ustanovení skladovatelem sám sobě.

Závěr, že vlastnické právo k věci nabude nejdříve komisionář, a až následně jej převede na komitenta, dle mého názoru odporuje samotnému smyslu úpravy komisionářské smlouvy, kdy komisionář nemá vůli nabytí cenné papíry pro sebe, nýbrž pro komitenta. Mám za to, že lze kontinuitu s předchozí úpravou ohledně přechodu

¹²⁵ Srov. § 583 odst. 1 věta druhá ObchZ.

¹²⁶ Srov. § 32 odst. 2 CenP.

¹²⁷ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 853 až 854.

¹²⁸ MAREK, K. in ŠVESTKA, Jiří, Dvořák, Jan, Fiala Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 1602 až 1603.

¹²⁹ ELIÁŠ, K., 2012, op. cit., s. 906.

vlastnického práva dovést, ačkoliv to občanský zákoník výslovně nestanoví, a cenné papíry tak přejdou na základě prováděcí smlouvy mezi komisionářem a třetí osobou přímo do vlastnictví komitenta.

Pokud jde tedy o cenné papíry na doručitele, přejde vlastnické právo na komitenta již předáním komisionáři. V případě cenných papírů na řad je však k převodu nutný i rubopis. Ten bude znít na komisionáře jako na osobu jednající, převodce cenného papíru ani nemusí o komisionářském vztahu vědět, vlastnické právo však nabude komitent již rubopisem a předáním komisionáři. Prvorepubliková literatura rovněž připouští rubopisací cenného papíru na řad na komisionáře, když uvádí, že při komisním prodeji cenného papíru na řad sice není komisionář povinen vstoupit do řady indosantů, učiní-li to však, musí se tak stát způsobem pravidelným a bez výhrady.¹³⁰ Vzhledem k tomu, že rubopis má obdobné účinky jako zápis zaknihovaného cenného papíru na majetkový účet, lze se dle mého názoru opřít též o dosavadní ustálenou judikaturu ohledně komise zaknihovaných cenných papírů. Ta uvádí, že kupuje-li komisionář zaknihované cenné papíry svým jménem na účet komitenta, nabývá k nim vlastnické právo komitent registrací převodu ve prospěch účtu komisionáře u Střediska cenných papírů.¹³¹

Bude-li chtít následně komitent cenný papír na řad dál převést, aniž by využil služeb komisionáře, bude své vlastnické právo, a tedy i oprávnění k převodu cenného papíru, muset prokázat obdobně jako u prodejní komise komisionářskou smlouvou. V těchto případech se významně vytrácí legitimační funkce rubopisu. Není však vyloučeno, aby komisionář provedl legitimační rubopis na komitenta, aby nepřetržitá řada indosamentů nebyla přerušena, a komitent tak své oprávnění cenný papír převést nemusel prokazovat jinak.

Pokud jde o cenný papír na jméno, uplatní se argumentace uvedená v podkapitole 4.1.3 a k jeho nabytí bude kromě smlouvy uzavřené mezi prodávajícím a komisionářem rovněž potřeba jeho předání komisionáři. Až tímto okamžikem dojde k nabytí cenného papíru na jméno komitentem. U všech forem cenných papírů má translační účinky již předání cenného papíru komisionáři, a nikoliv až jeho následné předání komitentovi komisionářem.

---

¹³⁰ HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O obchodech podle čtvrté knihy všeobecného zákona obchodního. 3., doplněné vydání. Praha: Nákladem vlastním, 1930, s. 110.

¹³¹ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 29 Cdo 3132/2008.

V případě komisního nákupu zaknihovaných cenných papírů nabývá komitent vlastnické právo k zaknihovanému cennému papíru již v okamžiku zápisu zaknihovaného cenného papíru na účet zákazníků vedený pro komitenta.¹³² Dle názoru V. Pihery však v případě, že bude v rámci komisního obchodu zaknihovaný cenný papír převeden na účet vlastníka vedený pro komisionáře (např. pokud by komisionář nebyl oprávněn vést evidenci navazující na centrální evidenci investičních nástrojů), nastala by odlišná situace a zaknihovaný cenný papír by do vlastnictví nabyt komisionář. Komitent by pak vlastnické právo nabyt až okamžikem registrace dalšího převodu na komitenta v navazující evidenci.¹³³ Pokud však přijmeme závěr, že dle účinné úpravy přechází movité věci v nákupní komisi do majetku komitenta již předáním komisionáři tak, jak tomu bylo dle úpravy obchodního zákoníku a zákona o cenných papírech, bude dle mého názoru možné vycházet z dosavadní ustálené judikatury, že komitent nabývá vlastnické právo k zaknihovanému cennému papíru již registrací na účtu komisionáře.¹³⁴ Mám za to, že přitom není rozhodné, o jaký účet se jedná, a bude-li zaknihovaný cenný papír zapsán na účet vlastníka, jehož majitelem je komisionář, neuplatní se konstitutivní charakter zápisu na účet vlastníka. Domněnku vlastnického práva k zaknihovaným cenným papírům na účtu vlastníka dle § 527 odst. 2 ObčZ bude možné komisionářskou smlouvou vyvrátit.

Jsou-li cenné papíry či zaknihované cenné papíry zastupitelné, může komitent vlastnické právo k nim nabyt nedříve jejich oddělením od cenných papírů či zaknihovaných cenných papírů téhož druhu. Komisionář má po dobu, kdy u sebe má věci převzaté od komitenta nebo pro komitenta, dle § 2465 ObčZ povinnosti jako skladovatel, zejména tedy musí cenné papíry uložit a opatrovat.¹³⁵

Domnívám se, že by věcný statut komisních věcí při nákupní komisi měl být výslovně zákonem upraven, jako to činil obchodní zákoník. Při současném stavu vzniká nežádoucí a zbytečná právní nejistota.

5.2 Samovstup komisionáře

Tzv. dobrovolný samovstup je právem komisionáře a zvláštním případem provedení komitentova pokynu, kdy komisionář splní svou povinnost tím, že dohodnutý

¹³² PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 853.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 5239/2008.

¹³⁵ Srov. § 2415 ObčZ.

obchod pro komitenta vypořádá sám (tzv. proti vlastním knihám).¹³⁶ Může tak například při prodejní komisi sám nabýt cenné papíry od komitenta, nebo je při nákupní komisi sám komitentovi prodat. Komisionář tedy neuzavírá prováděcí smlouvu se třetí osobou, ale její funkci zde plní zpráva o provedení příkazu, a smluvními stranami jsou komitent a komisionář, přičemž každý z nich jedná na vlastní účet.¹³⁷

Zákon o cenných papírech povoloval samovstup komisionáře při koupi nebo prodeji cenných papírů jen v případě, že to komisionářská smlouva připouštěla.¹³⁸ Obchodní zákoník dobrovolný samovstup výslovně neupravoval, bylo ovšem dovozováno, že je obecně povolen, ledaže by odporoval ujednání v komisionářské smlouvě nebo pokynům komitenta.¹³⁹

Občanský zákoník, stejně jako obchodní zákoník, výslovně možnost dobrovolného samovstupu neupravuje. Účinná úprava provedení komitentova pokynu formou samovstupu nezakazuje, což by naznačovalo, že je obecně přípustná. Hrozí zde však riziko střetu zájmů, a vzhledem k fiduciární povaze komise tak vznikají určitá omezení samovstupu. Zásadně je samovstup povolen, ujednají-li si to strany v komisionářské smlouvě nebo vysloví-li s tím komitent souhlas jinak (plyne-li to například z jeho pokynu). Samovstup komisionáře bude dále přípustný v případech nákupní nebo prodejní komise, kdy bude možné odkázat na tržní či burzovní cenu, a tak srovnat, zda byly konečné podmínky transakce při samovstupu odpovídající tržním podmínkám, kterých by jinak bylo možné v okamžiku samovstupu dosáhnout. U většiny transakcí s cennými papíry bude tento předpoklad dle mého názoru splněn a při nákupní či prodejní komisi cenných papírů bude obecně povolen. Pokud však výše uvedené předpoklady samovstupu splněny nebudou a podmínky transakce nebude možné s podmínkami na trhu srovnat, bude samovstup bez souhlasu komitenta porušením povinností dle § 2460 odst. 1 ObčZ.¹⁴⁰ Domnívám se, že by otázka, zda je dobrovolný samovstup přípustný bez dalšího nebo pouze na základě ujednání v komisionářské smlouvě, případně za splnění jiných podmínek, měla být zákonem výslovně upravena. Vzhledem k tomu, že komisionářská smlouva má nejvýznamnější

---

¹³⁶ VEČERKOVÁ, E. in BEJČEK, Josef, ŠILHÁN, Josef a kol. Obchodní smlouvy. Závazky v podnikání. 1. Vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, s. 413.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ Srov. § 31 odst. 1 CenP

¹³⁹ MUNKOVÁ, J., ŠTENGLOVÁ, I., 2010, op. cit., s. 1225.

¹⁴⁰ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 850?

využití právě z hlediska transakcí s cennými papíry, není dle mého názoru důvod k tomu, aby tato otázka nebyla na rozdíl od zákona o cenných papírech výslovně vyřešena.

Jsou-li předpoklady pro přípustnost dobrovolného samovstupu splněny, musí komisionář také dodržet své fiduciární povinnosti plynoucí z komisionářské smlouvy. Musí zejména zvolit takový postup, který není komitentovi na újmu. Podmínky prováděcí smlouvy uzavřené samovstupem tedy nemůžou být nikdy horší, než jaké by byly při uzavírání prováděcí smlouvy „na trhu“, se třetí osobou. To je komisionář povinen komitentovi doložit.¹⁴¹ Na druhou stranu nelze po komisionáři požadovat, aby byly podmínky uzavření realizační smlouvy formou samovstupu lepší, než kterých by bylo dosaženo při uzavření smlouvy se třetí osobou, a to zejména s ohledem na postavení a zájmy komisionáře, který v takovém případě jedná na vlastní účet. Stejně tak není dotčeno právo komisionáře na odměnu dle komisionářské smlouvy ve stejné výši jako při uzavření smlouvy s třetí osobou.¹⁴²

Z ustálené judikatury vyplývá, že právo samovstupu se realizuje tak, že komisionář odešle komitentovi zprávu o výsledku, ve které namísto označení třetí osoby, se kterou uzavřel smlouvu, uvede, že je sám stranou prováděcí smlouvy. Za okamžik uzavření prováděcí smlouvy mezi komitentem a komisionářem se přitom považuje okamžik doručení zprávy o výsledku komitentovi.¹⁴³ Lze předpokládat, že se tento závěr uplatní i na komisi podle občanského zákoníku. Rozhodným okamžikem pro možnost odvolání pokynu dle § 2470 ObčZ pak bude okamžik odeslání zprávy o provedení pokynu komisionářem za předpokladu, že bude komitentovi doručen. K uzavření prováděcí smlouvy dochází jednostranným právním jednáním komisionáře vůči komitentovi, přičemž při nákupní nebo prodejní komisi dochází na základě takto uzavřené smlouvy k přímému převodu vlastnického práva k cennému papíru či zaknihovanému cennému papíru.¹⁴⁴

Samotné uzavření smlouvy formou samovstupu nevylučuje možnost komitenta využít tzv. odmítací právo, tedy odmítnout obchod přijmout dle ustanovení § 2457 nebo § 2459 ObčZ. Při využití této možnosti komitenta nastávají účinky, jako by komitent

¹⁴¹ HERMANN-OTAVSKÝ, K., 1930, op. cit., s. 113.

¹⁴² PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 850?.

¹⁴³ Srov. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2007, sp. zn. 29 Odo 1643/2005.

¹⁴⁴ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 850.

od prováděcí smlouvy odstoupil a závazek z prováděcí smlouvy se zrušuje od počátku.¹⁴⁵

Vedle dobrovolného samovstupu může dojít také k tzv. zákonnému (nedobrovolnému) samovstupu komisionáře dle ustanovení § 2461 ObčZ. Na rozdíl od dobrovolného samovstupu se v tomto případě nejedná o právo komisionáře. Zákonný samovstup nastane v situaci, kdy komisionář neuvede ve zprávě o provedení příkazu osobu, se kterou na účet komitenta uzavřel prováděcí smlouvu. V tomto případě komitent může proti komisionáři uplatňovat práva, jako by byl komisionář sám z realizační smlouvy zavázán.¹⁴⁶

Ustanovení § 2462 ObčZ nezakládá domněnku, že pokyn komitenta byl splněn formou (dobrovolného) samovstupu, ale zakládá toliko právo komitenta vůči komisionáři bez ohledu na to, jak byl pokyn komitenta skutečně vypořádán. Komitent může v této situaci postupovat v zásadě dvěma způsoby. Buď bude po komisionáři požadovat, aby komitentova práva z prováděcí smlouvy uspokojil sám komisionář, nebo bude požadovat, aby komisionář práva z prováděcí smlouvy vymáhal na třetí osobě na komitentův účet.¹⁴⁷ V každém případě je v zájmu komisionáře osobu, s níž byla prováděcí smlouva uzavřena, uvést. Stejně jako u dobrovolného samovstupu nastávají účinky zákonného samovstupu okamžikem doručení zprávy o provedení příkazu.

5.3 Odchýlení se od pokynů komitenta a nedodržení limitní ceny

Komisionář je povinen chránit jemu známé zájmy komitenta, což vyplývá z fiduciární povahy komise. Zároveň postupuje v souladu s pokyny komitenta. Na případný rozpor mezi pokyny a zájmy komitenta tedy musí komisionář komitenta upozornit, načež mohou nastat různé situace. V první řadě může na základě této informace komitent pokyn změnit a komisionář následně postupuje podle nových pokynů komitenta. Nezmění-li komitent pokyny, přestože byl na rozpor s jeho zájmy komisionářem upozorněn, postupuje komisionář v souladu s těmito pokyny, nenese však odpovědnost za újmu, která plněním takových pokynů komitentovi vznikne. Může však také nastat situace, kdy si v případě rozporu mezi zájmy komitenta a jeho pokyny komisionář včasný souhlas komitenta obstarat nemůže. V takovém případě se může

¹⁴⁵ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 850.

¹⁴⁶ VEČERKOVÁ, E., 2015, op. cit., s. 414.

¹⁴⁷ Tamtéž.

komisionář od pokynů komitenta odchýlit. K tomu dojde zpravidla v případě změny podmínek, za kterých má být záležitost obstarávána, o které komitent neví nebo ji nepředpokládá. Komisionář se od pokynu odchýlí na základě svých znalostí o účelu prováděné transakce a zájmech komitenta.¹⁴⁸

Pokud nebudou splněny podmínky pro odchýlení se od pokynů komitenta, může komitent jednání komisionáře odmítnout přijmout jako jednání na svůj účet, není totiž povinen smlouvu uzavřenou komisionářem pokládat za splnění příkazu.¹⁴⁹ V takovém případě se na toto jednání hledí jako na jednání komisionáře. Komitent však může jednání odmítnout pouze bez zbytečného odkladu poté, co se o něm dozvěděl, zpravidla tedy po předložení zprávy o plnění příkazu komisionářem.¹⁵⁰

Občanský zákoník obsahuje speciální ustanovení pro případ, kdy se komisionář odchýlí od pokynů komitenta ohledně limitní ceny při nákupní nebo prodejní komisi.¹⁵¹ Nedodržení limitní ceny je zpravidla způsobeno tím, že komisionář musí volit mezi tím, zda vyčká, až mu tržní podmínky dovolí realizovat obchod za limitní cenu, nebo zda provede obchod za podmínek, které se od pokynu komitenta odchylují, ale jsou v dané chvíli pro komitenta nejvýhodnější.¹⁵²

V případě nedodržení limitní ceny u prodejní komise nemá komitent možnost odmítnout realizační obchod jako obchod na svůj účet. Komisionář však nahradí komitentovi rozdíl mezi limitní cenou (závazně stanovenou pokynem komitenta) a cenou skutečně dosaženou. Prokáže-li však komisionář, že prodej věci za komitentem určenou cenu nemohl být uskutečněn, a že prodejem věci odvrátil škodu komitentovi hrozící, nebude komitentovi rozdíl v ceně nahrazovat, a to bez ohledu na to, zda si mohl vyžádat komitentův včasný souhlas k takové transakci.¹⁵³

V souvislosti s cennými papíry bude zřejmě hrozící škodu zpravidla představovat pokles jejich cen na trhu. To, zda je podmínka hrozící škody splněna, pak bude zřejmě potřeba posuzovat s ohledem na péči, kterou je komisionář povinen při prodejní komisi vynaložit, a nikoliv objektivně. Komisionář, který tuto činnost vykonává v rámci hlavní podnikatelské činnosti, musí postupovat s odbornou péčí,

---

¹⁴⁸ VEČERKOVÁ, E., 2015, op. cit., s. 415.

¹⁴⁹ HERMANN-OTAVSKÝ, K., 1930, op. cit., str. 106.

¹⁵⁰ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 844.

¹⁵¹ Srov. § 2459 ObčZ.

¹⁵² PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 845.

¹⁵³ VEČERKOVÁ, E., 2015, op. cit., s. 418.

případně s péčí řádného hospodáře, je-li komise v režimu správy cizího majetku. U ostatních komisionářů nepodnikatelů postačí, budou-li postupovat s náležitou péčí.¹⁵⁴ Bude-li tedy při vynaložení příslušné péče možno v době realizace transakce předpokládat, že pokles cen cenných papírů je dlouhodobý, bude podmínka hrozící škody splněna i za předpokladu, že by se ve skutečnosti následně ceny na trhu vyvíjely odlišně.¹⁵⁵

V případě nákupní komise, při které komisionář překročil nákupní cenu stanovenou komitentovým pokynem, může komitent na rozdíl od prodejní komise odmítnout koupi, jako by se nestala na jeho účet. To však může dle § 2459 odst. 2 ObčZ učinit pouze bez zbytečného odkladu po obdržení zprávy o koupi, jinak platí, že ji schválil. Vzhledem ke specialitě tohoto ustanovení vůči ustanovení § 2457 ObčZ v takovém případě rovněž komitent nemá právo na náhradu škody vůči komitentovi. Pokud se komisionář současně s podáním zprávy o koupi (zprávy o splnění příkazu) zaváže komitentovi uhradit rozdíl v ceně, nemůže komitent obchod odmítnout jako obchod na svůj účet. Pokud se však komisionář k úhradě rozdílu nezaváže, musí komitent obchod bezodkladně odmítnout, jinak se uplatní nevyvratitelná domněnka schválení obchodu dle § 2459 odst. 2 věty druhé ObčZ.¹⁵⁶

Zákon o cenných papírech v ustanovení § 31 odst. 2 CenP výslovně stanovil povinnost komisionáře odchýlit se ohledně převáděného cenného papíru i bez souhlasu komitenta od ceny stanovené v pokynu ve prospěch komitenta, a to pokud k tomu má komisionář možnost. Současná úprava podobné výslovné ustanovení neobsahuje, s ohledem na fiduciární povahu komise a povinnost komisionáře chránit jemu známé zájmy komitenta lze však existenci této povinnosti dovodit. Komisionář má tedy i podle současné úpravy povinnost bez dalšího prodat cenný papír draž a koupit levněji, má-li k tomu možnost, aniž by se jednalo o odchýlení od pokynů komitenta ve smyslu § 2457 ObčZ. Možnost obstarání záležitosti za výhodnějších podmínek navíc přímo předpokládá ustanovení § 2458 ObčZ.

Speciálně je upravená také situace, kdy komisionář nedodrží pokyn komitenta ohledně osoby, se kterou má být uzavřena prováděcí smlouva. V takovém případě nastupuje zákonné ručení komisionáře za splnění povinností z prováděcí smlouvy třetí

---

¹⁵⁴ Srov. § 2432 ObčZ.

¹⁵⁵ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 845.

¹⁵⁶ VEČERKOVÁ, E., 2015, op. cit., s. 419.

osobou. Analogicky je zřejmě možné toto ustanovení aplikovat také na případy, kdy se komisionář odchýlí od pokynu komitenta ohledně trhu, na kterém má být prováděcí smlouva uzavřena. V souvislosti s nákupem či prodejem cenných papírů může například komitent v pokynu stanovit, že má být transakce provedena na určitém organizovaném trhu. Přitom obchodování v rámci každé tržní platformy sebou nese specifická rizika a její určení se zásadně neliší od přímého určení osoby protistrany, zvláště v případech anonymních obchodů v rámci organizovaného trhu, kdy není určení protistrany vůbec možné. V případě, že komisionář nakoupí nebo prodá cenné papíry v rozporu s pokyny komitenta na jiném trhu nebo zcela mimo organizovaný trh, měl by zřejmě nést s tím spojená rizika a za splnění povinností z této kupní smlouvy ručit ve smyslu ustanovení § 2463 ObčZ. Ručení komisionáře však nenastane, budou-li splněny podmínky pro odchýlení od pokynu komitenta dle § 2457 ObčZ, tedy bude-li obchod s jinou osobou nebo na jiném trhu v zájmu komitenta a komisionář nebude schopen včas si obstarat jeho souhlas.¹⁵⁷

5.4 Vydání a postoupení všeho, co komisionář nabyl

Občanský zákoník stanoví, že po obstarání záležitosti komisionář provede vyúčtování, postoupí komitentovi práva nabytá v souvislosti s obstaráním záležitosti a vydá mu vše, co při tom získal.¹⁵⁸ Ze smyslu tohoto ustanovení však plyne, že komisionář má povinnost předložit vyúčtování i v případech, kdy k obstarání záležitosti nedošlo, například pokud komitent pokyn před jeho provedením odvolá nebo zanikne-li komise. Vyúčtování má zohledňovat vše, co si komitent a komisionář navzájem poskytli a co jsou si dlužni, a má být komitentovi předloženo zvláště ke každé obstarávané záležitosti. Strany komisionářské smlouvy si mohou sjednat jiný způsob. Jsou-li například komitent a komisionář v dlouhodobých vztazích, často bude komisionář předkládat najednou vyúčtování obchodů učiněných za určité období.¹⁵⁹

Kromě vyúčtování musí komisionář komitentovi vrátit věci, které od něj v souvislosti s pokynem převzal, vydat věci, které v souvislosti s obstaráváním záležitosti získal a postoupit práva, která v souvislosti s komisí nabyl. Povinnost vydat vše se vztahuje zejména na to, co komisionář obdržel z realizačních smluv a také

¹⁵⁷ PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 852.

¹⁵⁸ Srov. § 2460 odst. 2 ObčZ.

¹⁵⁹ VEČERKOVÁ, E., 2015, op. cit., s. 414 až 415.

na plody a užitky, které k věci přirostly, zatímco byly u komisionáře.¹⁶⁰ Komisionář musí komitentovi vrátit přesně to, co v souvislosti s komisí obdržel a není oprávněn mu věc nahradit věcí jinou. To však neplatí pro věci zastupitelné. Zastupitelné cenné papíry či zastupitelné zaknihované cenné papíry může komisionář komitentovi vydat, ačkoliv se nejedná o konkrétní cenné papíry či zaknihované cenné papíry, které v souvislosti s konkrétní transakcí pro komitenta získal. Povinnost vydat vše platí kromě plnění z realizačních smluv a jiných jednání komisionáře rovněž na jiná práva vzniklá v přímé souvislosti s obstarávanou záležitostí (např. práva z vad, na náhradu škody nebo bezdůvodné obohacení) a na jiný prospěch, který komisionář získal, jinak dochází na straně komisionáře k bezdůvodnému obohacení, případně k odpovědnosti za škodu, pokud by nevydáním komitentovi škoda vznikla.¹⁶¹

Věci, které komitent komisionáři předal a komisionář je nepřevedl na třetí osobu, jsou stále ve vlastnictví komitenta a komisionář má povinnost je po provedení pokynu komitentovi pouze předat. Vlastnické právo k ostatním věcem, které komisionář nabyl v rámci realizačních smluv na účet komitenta, však nabyl komitent již předáním komisionáři a není proto dle mého názoru třeba, aby bylo na komitenta převedeno v souladu s obecnou úpravou převodu vlastnického práva, jak uvádí například V. Pihera,¹⁶² ale postačí, aby byla věc komitentovi komisionářem vydána. Cenné papíry na doručitele a na jméno tak postačí komitentovi předat, cenné papíry na řad tak při vydání komitentovi komisionář může, ale nemusí, navíc opatřit legitimačním rubopisem. U zaknihovaných cenných papírů by měl komisionář dát příkaz k jejich zápisu na účet komitenta.

Ustálená judikatura dospěla k závěru, že při samovstupu komisionáře se z povahy věci nepoužije ustanovení § 585 ObchZ, podle něhož je komisionář povinen bez zbytečného odkladu převést na komitenta práva získaná při zařizování záležitosti a vydat mu vše, co přitom získal, neboť na rozdíl od ostatních způsobů provedení komitentova pokynu do právního vztahu nevstupují třetí osoby jako strany prováděcí smlouvy s komisionářem.¹⁶³ Mám za to, že tento závěr je nadále použitelný i za účinnosti současné právní úpravy.

---

¹⁶⁰ U cenných papírů se bude jednat například o úroky či právo na vyplacení dividendy u akcií.

¹⁶¹ VEČERKOVÁ, E., 2015, op. cit., s. 415.

¹⁶² PIHERA, V., 2014, op. cit., s. 848.

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. listopadu 2007, sp. zn. 29 Odo 1643/2005.

Závěr

Cílem této práce bylo zanalyzovat účinnou úpravu cenných papírů a identifikovat a zhodnotit rozhodující změny oproti předchozí právní úpravě. V práci jsem se zabýval zejména vymezením pojmu cenného papíru, jeho funkcemi, dále byl kladen důraz na úpravu převodů cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů a s tím úzce související otázku jejich forem. Konečně byla rozebrána úprava komisionářské smlouvy s důrazem na nákupní a prodejní komisi cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů.

Dle účinné úpravy jsou jak cenné papíry, tak zaknihované cenné papíry nově chápány jako věci v právním smyslu. Občanský zákoník dále zavedl legální definici cenného papíru odpovídající dosavadnímu chápání cenného papíru v doktríně. To zároveň přineslo do úpravy cenných papírů podstatnou změnu spočívající v tom, že cenným papírem může být toliko listina a zaknihovaný cenný papír již není chápán pouze jako odlišná podoba cenného papíru, ale jen jako jeho náhražka, tedy jakési zaknihované právo.

Pokud jde o formu cenného papíru, ta vychází podobně jako v předchozí úpravě z toho, jakým způsobem je cenný papír převáděn, přičemž je zachováno tradiční dělení na cenné papíry na doručitele, na řad a na jméno. Novinkou je v důvodové zprávě deklarované nerozlišování formy zaknihovaného cenného papíru, které ovšem zákonodárce důsledně nedodržuje, když ji rozlišuje u zaknihovaných akcií. Jsem toho názoru, že by rozlišování forem zaknihovaných akcií mělo být ze zákona o obchodních korporacích vypuštěno, jelikož z něj vyvěrají další interpretační nejasnosti, například otázka, zda je možné omezit převoditelnost zaknihovaných akcií na majitele. Jako pozitivní změnu oproti předchozí úpravě hodnotím zakotvení domněnek formy cenného papíru, která však zřejmě bude mít význam zejména pro nepojmenované cenné papíry a ty druhy cenných papírů, které je možné vydat ve všech formách.

Co se týče převodů cenných papírů, významnou změnou je, že účinná úprava na rozdíl od té předchozí nestanoví povinnost předat cenný papír nabyvateli pro všechny formy cenných papírů, ale jen pro cenný papír na doručitele a na řad. Tato úprava je však v rozporu s nově zakotvenou definicí cenného papíru a musí být dle mého názoru vykládána *contra legem*, a to tak, že předání cenného papíru v jakékoliv

formě nabyvateli je podmínkou jeho převodu. Tento problém je podle mě možné vyřešit buď zakotvením zákonné povinnosti předat při převodu cenný papír na jméno nabyvateli, nebo upustit od současné zákonné definice cenného papíru v tom smyslu, že lze v některých případech cenný papír převést i bez jeho předání.

Úprava komisionářské smlouvy v občanském zákoníku se zásadně neliší od úpravy obsažené v obchodním zákoníku. Interpretační potíže vyvolává zejména otázka nabývání vlastnictví ke komisním věcem při nákupním prodeji, když účinná úprava na rozdíl od předchozí výslovně nestanoví, že vlastnické právo k věcem nabytým pro komitenta přechází již jejich předáním komisionáři. Mám za to, že kontinuitu s předchozím stavem lze v tomto ohledu dovést, domnívám se však, že jde v úpravě komisionářské smlouvy o zásadní otázku, která by měla být zákonem výslovně vyřešena. Nedostatečně je dle mého názoru upravena též otázka samovstupu komisionáře, když zákon počítá pouze s tzv. samovstupem nedobrovolným. Zákon o cenných papírech upravoval dobrovolný samovstup alespoň pro komisní nákup a prodej cenných papírů, a to v tom smyslu, že strany komisionářské smlouvy měly možnost si jej sjednat. Mám za to, že by účinná úprava měla dobrovolný samovstup upravovat výslovně alespoň do té míry jako zákon o cenných papírech, a přinejmenším stanovit, zda je dobrovolný samovstup přípustný, případně za jakých podmínek.

Obecně lze shrnout, že nová úprava cenných papírů po rekonstrukci není bezchybná a objevuje se v ní řada aplikačních problémů, domnívám se však, že u takto rozsáhlé změny právního řádu je nutné s určitou mírou nedokonalosti počítat. O nutnosti řešení některých problémů, které se za bez mála dva roky účinnosti nové úpravy objevily, svědčí například i to, že dne 12. 10. 2015 vláda České republiky schválila usnesení, kterým předkládá návrh novely občanského zákoníku. Tento návrh se však nedotýká problematiky zkoumané v této práci, z čehož lze usuzovat, že potřeba tuto materii novelizovat není akutní.

Mám za to, že ačkoliv jsem často v této práci účinnou úpravu hodnotil kriticky, jde o problémy, které nejsou natolik závažné, aby bylo nutné účinnou úpravu bezodkladně novelizovat, ale je možné je překlenout výkladem, přičemž v mnoha ohledech lze použít závěry, ke kterým dospěla dosavadní judikatura.

Seznam použitých zkratk

CenP	zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.
DluhZ	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
ObchZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích).
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.
ZSŠ	zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam zdrojů

Monografie

- [1] BEJČEK, Josef, ŠILHÁN, Josef a kol. Obchodní smlouvy. Závazky v podnikání. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2015, 507 s. ISBN 978-80-7400-574-9.
- [2] DĚDIČ, Jan, PAULY, Jan. Cenné papíry. 1. vydání. Praha : Prospektrum, 1994, 220 s. ISBN 80-85431-98-x.
- [3] DĚDIČ, Jan a kol. Právo cenných papírů a kapitálového trhu. 1. vydání. Praha : Prospektrum, 2000, 546 s. ISBN 80-7175-084-0.
- [4] DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana. Zákon o cenných papírech: komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1997, 513 s. ISBN 80-7179-104-0.
- [5] HAVEL, B. Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012, 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.
- [6] HERMANN-OTAVSKÝ, Karel. O obchodech podle čtvrté knihy všeobecného zákona obchodního. 3. doplněné vydání. Praha: Nákladem vlastním, 1930, 152 s.
- [7] KOTÁSEK, Josef. Zákon směnečný a šekový. Komentář. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012, 420 s. ISBN 978-80-7357-965-4.
- [8] KOTÁSEK, Josef, PIHERA, Vlastimil, POKORNÁ, Jarmila, VÍTEK, Jindřich. Právo cenných papírů. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, 242 s. ISBN 978-80-7400-515-2.
- [9] LASÁK, Jan a kol. Zákon o obchodních korporacích: komentář. II. díl. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1579 - 2814. ISBN 978-80-7478-537-5.
- [10] LAVICKÝ, Petr a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha : C. H. Beck, 2014, 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- [11] MAREK, Radan, JEŽEK, Václav. Cenné papíry v novém občanském zákoníku. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, 431 s. ISBN 978-80-7400-466-7.

- [12] MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. Občanský zákoník: velký komentář. Svazek III. § 419-654. 1. vydání. Praha : Leges, 2014, 1234 s. ISBN 978-80-7502-003-1.
- [13] POKORNÁ, Jarmila, KOVAŘÍK, Zdeněk, ČÁP, Zdeněk a kol. Obchodní zákoník: komentář. II. díl. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2009, 1079 s. ISBN 978-80-7357-491-8.
- [14] SPÁČIL, Jiří a kol. Občanský zákoník: komentář III. Věcná práva (§ 976-1474). Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, 1260 s. ISBN 978-80-7400-499-5.
- [15] ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. Obchodní zákoník: komentář. 13. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, 1447 s. ISBN 978-80-7400-354-7.
- [16] ŠTENGLOVÁ, Ivana a kol. Zákon o obchodních korporacích: komentář. 1. vydání. Praha : C.H. Beck, 2013, 994 s. ISBN 978-80-7400-480-3.
- [17] ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., 2014, 1667 s. 978-80-7478-370-8.
- [18] ŠVESTKA, Jiří, Dvořák, Jan, Fiala Josef a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek V. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, a.s., s. 1667. ISBN 978-80-7478-638-9.

Odborné články a příspěvky ve sbornících

- [1] ČECH, Petr. Akcie ve víru rekonstrukce aneb nevtělené, zaknihované a kusové akcie v návrhu zákona o obchodních korporacích. Obchodněprávní revue, č. 10/2011. s. 294. ISSN 1803-6554.
- [2] ČECH, Petr. A. s. po rekonstrukci. Právní rádce, č. 5/2012, s. 22. ISSN 1210-4817.
- [3] ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. Právní rádce, č. 10/2012, s. 34. ISSN 1210-4817.
- [4] ELIÁŠ, Karel. Prodej podniku a cenné papíry na řad jako jeho součást. Právní rozhledy, č. 8/2001, str. 373. ISSN 1210-6410.

- [5] HUSTÁK, Zdeněk, MANDERLA, Matěj. Cenné papíry ve světle rekonstrukce – poznámky k novému režimu. *Obchodněprávní revue* č. 1/2014, s. 11. ISSN 1803-6554.
- [6] KOTÁSEK, Josef. Cenný papír v § 514 NObčZ – správná definice v nesprávném kontextu? *Obchodněprávní revue* č. 9/2013, s. 256. ISSN 1803-6554.
- [7] MAREK, Karel. Problémy realizace nové úpravy smlouvy o zprostředkování a smlouvy komisionářské, *Bulletin advokacie*, č. 6/2014, s. 17. ISSN 1210-6348.
- [8] PILKOVÁ, Jarmila. Právní úprava cenných papírů v návrhu nového občanského zákoníku. *Obchodněprávní revue*, č. 8/2011, s. 238. ISSN 1803-6554.
- [9] VÁŽNÝ, František. K zákonné úpravě depositního obchodu v cenných papírech, *ročník 1925*, s. 429.

Právní předpisy

- [1] Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.
- [2] Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů.
- [4] Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.
- [5] Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.
- [6] Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
- [7] Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích).
- [8] Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a o změně dalších zákonů.
- [9] Vyhláška č. 58/2006 Sb., o způsobu vedení samostatné evidence investičních nástrojů a evidence navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

- [1] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.
- [2] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2004, sp. zn. 29 Odo 1/2004.
- [3] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 9. 2005, sp. zn. 29 Odo 1114/2004.

- [4] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. srpna 2006, sp. zn. 29 Odo 459/2005.
- [5] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. listopadu 2007, sp. zn. 29 Odo 1643/2005.
- [6] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. října 2008, sp. zn. 29 Odo 1620/2006.
- [7] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. srpna 2009, sp. zn. 29 Cdo 3132/2008.
- [8] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. října 2009, sp. zn. 29 Cdo 5239/2008.
- [9] Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. října 2011, sp. zn. 29 Cdo 2081/2010.
- [10] Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2012, sp. zn. 29 Cdo 2866/2010.
- [11] Usnesení Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 18. prosince 2012, sp. zn. 29 Cdo 4751/2010.
- [12] Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. července 2004, sp. zn. 5 Cmo 82/2004.

Internetové zdroje

- [1] Anglický překlad Code des obligations, ve znění pozdějších předpisů. In: Admin.ch - Les autorités fédérales de la Confédération suisse [cit. 6. 12. 2015]. Dostupné z: <http://www.admin.ch/ch/e/rs/2/220.en.pdf>.
- [2] Usnesení vlády České republiky ze dne 12. října 2015 č. 801 k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a další související předpisy [cit. 6. 12. 2015]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/VPRAA3H9PFSD>.
- [3] Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [cit. 6. 12. 2015]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/attachment/-/down/KORNA3VKH2PA>.

Abstrakt

Cílem této práce je analýza nové právní úpravy cenných papírů a zaknihovaných cenných papírů přijaté v rámci rekodifikace soukromého práva. Těžiště této právní úpravy se přesunulo ze zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, do zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Tato práce je rozčleněna celkem do pěti kapitol. První kapitola se zabývá obecným vymezením pojmu cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru. Je v ní popsána definice cenného papíru, která byla do českého právního řádu převzata ze švýcarského obligačního zákoníku, a dále se zabývá novým pojetím zaknihovaného cenného papíru, který již není pouze odlišnou podobou cenného papíru, ale samostatným právním institutem. Druhá kapitola stručně popisuje funkce cenných papírů.

Třetí kapitola popisuje formu cenného papíru, která je stěžejní pro určení způsobu převodu cenného papíru. Rozebírá také zakotvení domněnek formy cenného papíru, které se použijí pro určení formy cenného papíru v případech, kdy z cenného papíru jednoznačně neplyne. Konečně se tato kapitola zabývá otázkou, zda se po rekodifikaci již nerozlišuje forma u zaknihovaných cenných papírů.

Čtvrtá kapitola analyzuje převod cenného papíru podle jeho jednotlivých forem a zabývá se podmínkami, za jakých jsou cenné papíry v konkrétní formě platně převedeny. Dále se zabývá převodem zaknihovaných cenných papírů včetně popisu majetkových účtů, na nichž jsou zaknihované cenné papíry evidovány. Tato kapitola rovněž hovoří o převodu imobilizovaných cenných papírů, a o úpravě samostatně převoditelných práv.

Poslední kapitola se zabývá komisionářskou smlouvou, která je často využívána k obchodům s cennými papíry na kapitálovém trhu. Komisionářská smlouva je zde obecně popsána, a dále je věnována pozornost zejména převodu vlastnického práva k cenným papírům při jejich prodeji či nákupu přes komisionáře. V této kapitole je dále popsáno, za jakých podmínek se může sám komisionář stát kontrahentem, který uzavírá s komitentem smlouvu, a konečně dopady komisionářova odchýlení se od pokynů komitenta a povinnost vydat komitentovi vše, co komisionář nabyl.

Abstract

The purpose of this thesis is to analyse new legislation on securities and book-entry securities enacted during the recodification of private law. The main legislation moved from the Act no. 591/1992 Coll., On Securities, into the Act no. 89/2012 Coll., The Civil Code.

This thesis is divided into five chapters. The first chapter deals with the general definition of the concept of securities and booked-entry securities. It describes the definition of security that has been adopted from the Swiss Code of Obligations and describes the new concept of book-entry securities, which are now a substitute to securities and a separate legal institute. The second chapter briefly describes the functions of the securities.

The third chapter describes forms of securities that are crucial for determination of methods of transfer of the securities. It also discusses enactment of legal presumptions of the form of the security that are used to determine form of securities in the case the form of the security is not entirely clear. Finally, this chapter deals with the question, whether the forms of book-entry securities are no longer distinguished.

The fourth chapter analyses the transfer of ownership of the securities according to their various forms and discusses the conditions under which the securities in each specific form are validly transferred. It also deals with transfers of book-entry securities including description of securities accounts on which the book-entry securities are registered.

The last chapter deals with contract of undisclosed mandate, which is often used for transactions with the securities and book-entry securities on capital market. In this chapter the contract of undisclosed mandate is described generally and particular attention is paid to the transfer of ownership of securities that are sold or purchased through the mandatary. This chapter also describes the conditions under which the mandatary himself may become a contractor who concludes a purchase agreement with the undisclosed mandator. This chapter finally deals with the impact of the failure of the mandatary to fulfil the instructions of the undisclosed mandator, and the obligation of the mandatary to assign and transfer everything he acquired in connection with the arrangement of the matter.

Název práce v českém jazyce

Cenné papíry a zaknihované cenné papíry – změny po rekodifikaci

Klíčová slova v českém jazyce

cenné papíry, zaknihované cenné papíry, rekodifikace, komisionářská smlouva

Thesis title in English

Securities and book-entry securities – changes after recodification

Key words in English

securities, book-entry securities, recodification, contract of undisclosed mandate